



MINISTERSTWO
ROZWOJU



WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023



Październik 2017 r.

Zamawiający:**Urząd Gminy Ciechocin**

Ciechocin 172, 87-408 Ciechocin

tel. 56 683 77 81/83

fax. 56 683 77 08

ciechocin@ciechocin.pl

Wykonawca:**Dorfin Grant Thornton Frąckowiak sp. z o.o. sp. k.**

ul. Głowackiego 20

87-100 Toruń

T +48 56 657 55 91

F +48 56 475 45 47

www.GrantThornton.pl

Member of Grant Thornton International Ltd

**Grant Thornton**

An instinct for growth™

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	8
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi	10
1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi	12
Rozdział 2. Uproszczona diagnoza gminy Ciechocin	14
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny	15
2.2. Sfera społeczna	15
2.3. Przedsiębiorczość.....	19
2.4. Sfera środowiskowa.....	20
2.5. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna.....	20
Wnioski:.....	21
Rozdział 3. Obszar zdegradowany gminy	23
3.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej	24
3.2. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	26
3.3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych.....	29
Rozdział 4. Obszar rewitalizacji gminy	31
Rozdział 5. Diagnoza obszaru rewitalizacji.....	35
5.1. Miliszewy.....	36
5.2. Elgiszewo.....	41
Rozdział 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	48
Rozdział 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	51
Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	54
Rozdział 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych	67
Rozdział 10. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji	73
10.1. Formy partycypacji społecznej na etapie diagnozowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	76
10.2. Formy partycypacji społecznej na etapie programowania Lokalnego Programu Rewitalizacji	78
10.3. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania.....	79
Rozdział 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych	80
Rozdział 12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	86
Rozdział 13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	92

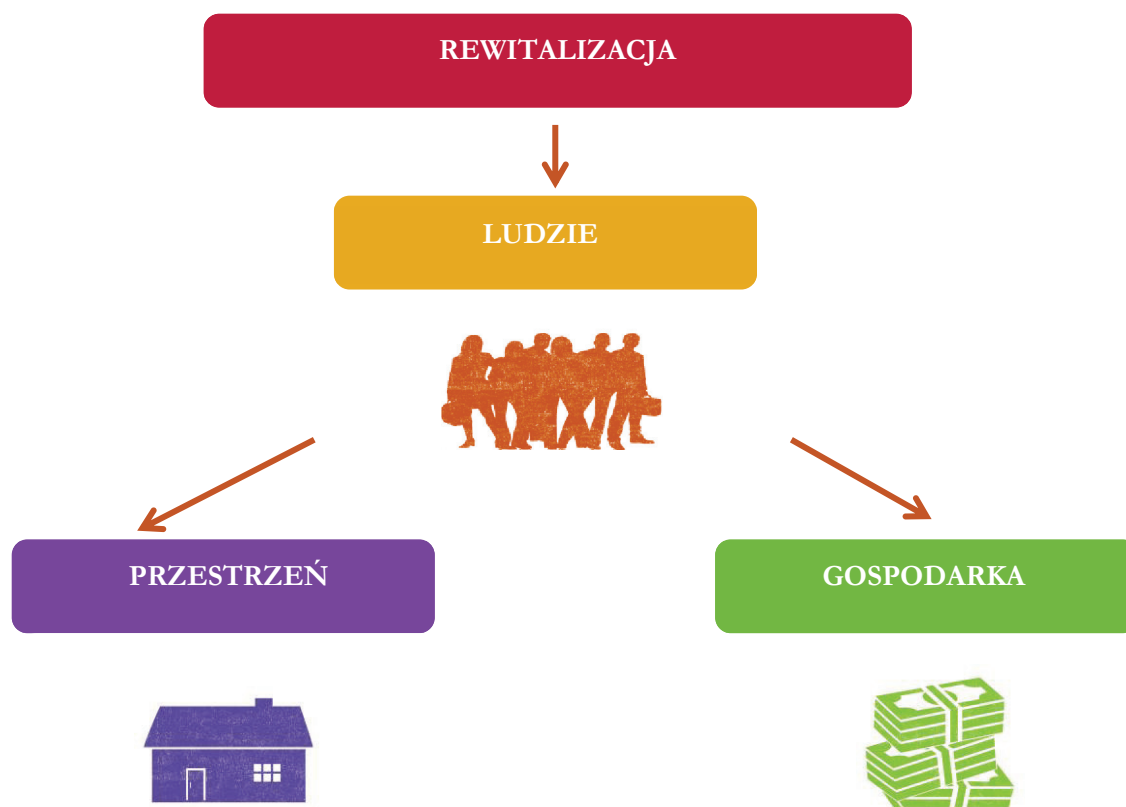
Rozdział 14. Wykaz niezbędnych opinii.....	95
Spis tabel	97
Spis schematów.....	97
Spis wykresów	98
Spis map.....	98
Spis zdjęć.....	98

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces odnowy obszarów uznanych za zdegradowane, prowadzony jest na podstawie programu rewitalizacji. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, infrastrukturalnej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ciechocin.

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, w sposób zaplanowany oraz kompleksowy.

Schemat 1. Proces rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne.

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja będzie dotyczyć zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem powinno być trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania**

w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniając do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna**, obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Na podstawie przeprowadzonej analizy do obszarów zdegradowanych na terenie gminy Ciechocin zaliczono sołectwa: **Elgiszewo, Miliszewy, Morgowo, Piotrkowo**.

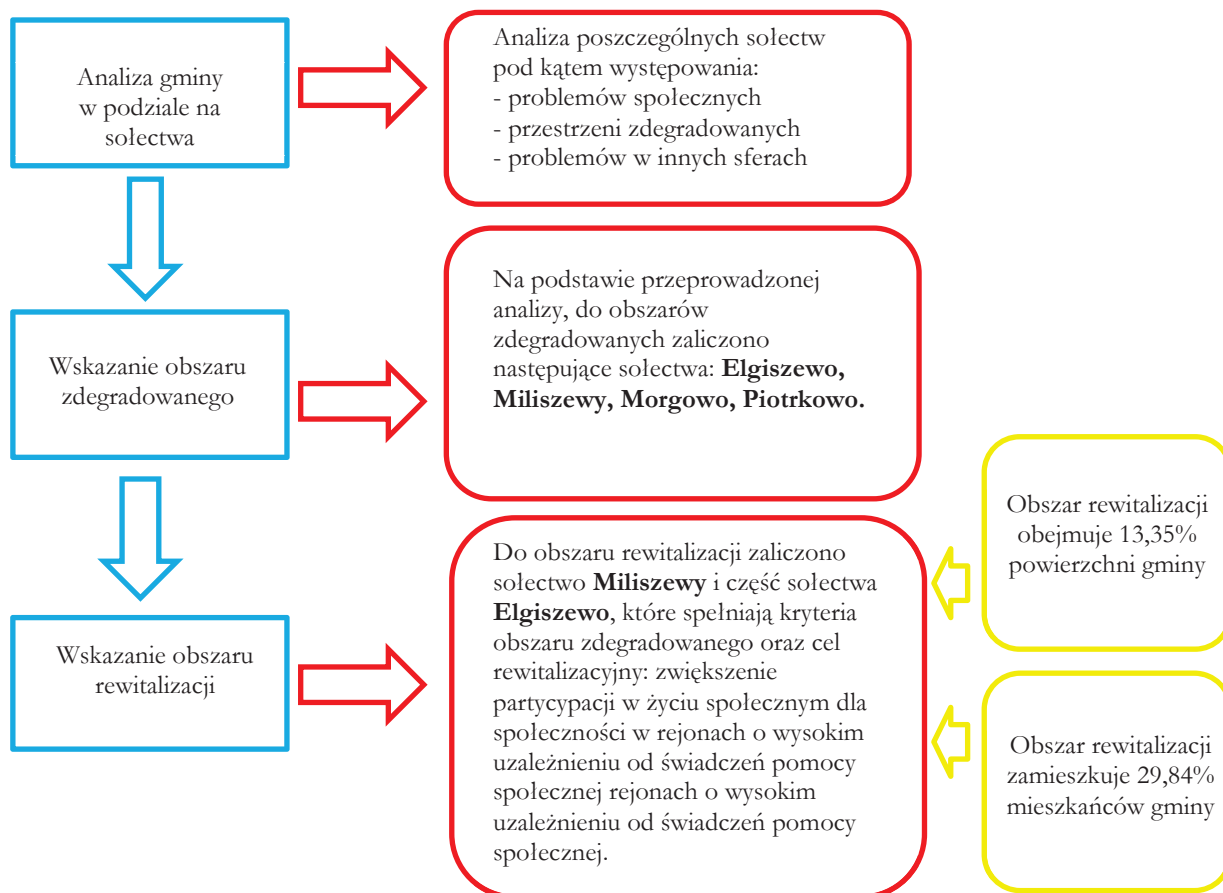
Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego Lokalny program rewitalizacji. Jako obszar rewitalizacji w Gminie Ciechocin wyznaczono w całości sołectwo **Miliszewy** i w części sołectwo **Elgiszewo**.

Przeprowadzenie dokładnej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej wyznaczonych obszarów pozwoliło na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Umożliwiło to określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów. Gmina planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne.

W celu osiągnięcia zaplanowanych rezultatów opracowany został niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji gminy Ciechocin, zawierający i określający w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Gminie Ciechocin przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Ciechocin



Źródło: Opracowanie własne.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością zarówno na etapie diagnozowania, jak i opracowywania dokumentu. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. przede wszystkim lokalną społecznością, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami.

Niniejszy dokument ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych środków publicznych), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego.

Program zawiera propozycje różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji. Program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach gminy, które w największym stopniu są dotknięte występowaniem problemów oraz negatywnych zjawisk, a dodatkowo w części wiejskiej ogranicza się do obszarów faktycznie zamieszkiwanych.

Zaplanowane projekty i przedsięwzięcia wykazują się komplementarnością w wymiarze przestrzennym, problemowym oraz proceduralno-instytucjonalnym.

Rozdział 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ciechocin został opracowany na podstawie **art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie lokalnym**. Wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciechocin
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Ciechocin na lata 2016-2026
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 LGD Dolina Drwęc
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ciechocin na lata 2016-2020
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2023	
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	

Źródło: Opracowanie własne.

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa. Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast oraz kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast. Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Gmina Ciechocin została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie, dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach: ▪ Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar miejski i wiejski i wpisuje się w działanie 6.2/6.4.1/7.1.
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	W dokumencie określono cztery poziomy planowania i wdrażania polityki terytorialnej: ▪ Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz oraz ich obszar funkcjonalny, ▪ Poziom regionalny i subregionalny - obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi, ▪ Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne (ORSG), ▪ Poziom lokalny – rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju). Gmina Ciechocin objęta jest poziomem ponadlokalnym i lokalnym polityki terytorialnej. W Założeniach polityki terytorialnej przyjęto, że w zakresie regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich konieczna jest ich aktywizacja społeczno-gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości

	lokalnej. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się we wskazane założenia.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym. Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego	W Strategii ORSG Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego zdefiniowano 4 cele strategiczne: 1. Oferta edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku pracy 2. Efektywne wykorzystanie potencjałów ORSG z zachowaniem walorów środowiska naturalnego 3. Atrakcyjne warunki do inwestowania 4. Poprawa stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców powiatu Działania rewitalizacyjne wpisują się w cele strategiczne 1, 3 i 4 oraz ich cele operacyjne: 1.1. Podniesienie poziomu kształcenia 1.7. Współpraca z pracodawcami 3.2. Wspieranie działań dla rozwoju przedsiębiorczości 3.3. Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie 3.4. Poprawa stanu infrastruktury technicznej 4.3. Aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych 4.5. Rozwój usług opieki nad dziećmi
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Powiązania Lokalanego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciechocin	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ciechocin został przyjęty uchwałą Rady Gminy Ciechocin NR IX/39/03 z dnia 10.07.2003 r Wśród kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w Studium wskazano m.in.: - ochronę i promocję istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, - ochronę gruntów rolnych o wysokiej przydatności rolniczej - rozwój rolnictwa wysokotowarowego i ekologicznego, - wykorzystanie terenów do potrzeb turystyki i wypoczynku, w tym rehabilitacji, - rozwój infrastruktury technicznej, rozwój funkcji mieszkaniowo usługowych. Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.
Strategia Rozwoju Gminy Ciechocin na lata 2016-2026	Znaczenie i potrzebę realizacji działań rewitalizacyjnych, potwierdzają następujące zapisy Strategii Rozwoju Gminy Ciechocin na lata 2016-2026: Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy, oparty na wykorzystaniu potencjału turystycznego gminy Cel strategiczny 2. Poprawa ładu przestrzennego gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia i stopnia aktywności społecznej mieszkańców gminy Oraz związane z nimi cele operacyjne: 1.1. Wsparcie rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy 2.4. Rewitalizacja 3.5. Rewitalizacja społeczna 3.4. Rozwój oferty skierowanej do seniorów i osób niepełnosprawnych 3.3. Rozwój oferty skierowanej do rodzin 3.2. Rozwój oferty edukacyjnej 3.1. Podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej mieszkańców gminy
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 Lokalne Grupy Działania „Dolina Drwęcy”	Ciechocin jest jedną z gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Dolina Drwęcy” (LGD tworzy 5 gmin i gmina Miasto Golub-Dobrzyń). Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele ogólne LSR: ▪ Cel ogólny 2: Rozwój kapitału społecznego oraz integracja społeczno-zawodowa obszaru LGD "Dolina Drwęcy", ▪ Cel ogólny 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej i osiedleńczej obszaru LGD "Dolina Drwęcy". Zawarte w programie rewitalizacji przedsięwzięcia przyczyniają się do osiągnięcia wskaźników LSR, w szczególności: ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna ▪ Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach

	■ Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją ■ Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ciechocin na lata 2016-2020	Celem głównym PGN Gm. Ciechocin jest „Poprawa jakości środowiska naturalnego gminy Ciechocin dzięki działaniom na rzecz redukcji emisji dwutlenku węgla”. Cel operacyjny, z którym zgodność wykazuje Lokalny Program Rewitalizacji, to: Cel nr 3 Poprawa dostępności i jakości systemu komunikacji poprzez inwestycje związane z efektywnością wykorzystania paliw transportowych

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 2. Uproszczona diagnoza gminy Ciechocin

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny¹

Gmina Ciechocin położona jest w środkowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie golubsko-dobrzyńskim, przy drodze wojewódzkiej nr 569 oraz w niedalekiej odległości od autostrady A1. W pobliżu gminy przebiega także droga krajowa nr 15 łącząca Trzebnicę z Ostródą oraz trasa kolejowa nr 353 relacji Toruń-Olsztyn.

Mapa 1. Położenie Gminy Ciechocin na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego

Gmina Ciechocin graniczy z następującymi gminami:

- w obrębie powiatu golubsko-dobrzyńskiego: od północy z gminą Kowalewo Pomorskie, od północno-wschodu z gminą Golub-Dobrzyń, od wschodu z gminą Zbójno,
- w obrębie powiatu toruńskiego: od zachodu z gminami Lubicz i Obrowo, od południa z gminą Czernikowo.



Źródło: Opracowanie własne

Strukturę Gminy stanowi 10 sołectw: Ciechocin, Elgiszewo, Malszyce, Miliszewy, Morgowo, Nowa Wieś, Piotrkowo, Rudaw, Świętosław.

Obszar gminy zajmuje powierzchnię 101 km², co stanowi około 16,6% powierzchni powiatu golubsko-dobrzyńskiego i 0,6% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego. Ponad połowę powierzchni Gminy zajmują użytki rolne (55%). Użytki leśne stanowią natomiast 35% jej obszaru².

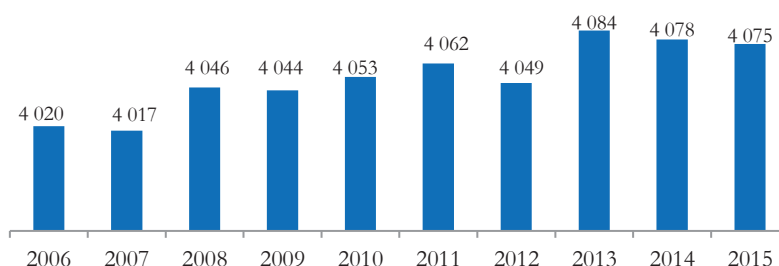
2.2. Sfera społeczna

W 2015 roku Gminę Ciechocin zamieszkiwało 4 075 osób, a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 40 os./km². Tym samym mieszkańcy Gminy stanowili 8,9% ludności powiatu golubsko-dobrzyńskiego i 0,2% województwa kujawsko-pomorskiego. W latach 2006-2015 liczba osób zamieszkujących Gminę nieznacznie się wahała. Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w 2007 r. (4 017 os.), najwyższą zaś w 2013 r. (4 084 os.).

¹ Rozdział 2 powstał na podstawie zapisów „Strategii Rozwoju Gminy Ciechocin na lata 2016-2026”.

² Portal Regionalny i Samorządowy REGIOset, stan na: styczeń 2016 r.

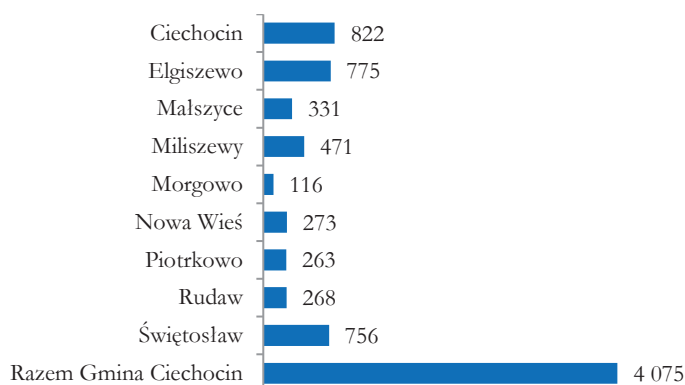
Wykres 1. Liczba ludności gminy Ciechocin w latach 2006-2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin.

Spśród wszystkich sołectw znajdujących się w Gminie Ciechocin, największą liczbą ludności charakteryzuje się Ciechocin, który zamieszkują 822 osoby (tj. 20,17% ogólnej liczby ludności Gminy). Do większych miejscowości można zaliczyć także Elgiszewo (775 mieszkańców) i Świętosław (756 mieszkańców). Najmniejszą pod względem liczby ludności miejscowością jest Morgowo, które liczy 116 mieszkańców, co stanowi 2,85% wszystkich osób zamieszkujących Gminę.

Wykres 2. Liczba ludności w Gminie Ciechocin wg sołectw w 2015 r.

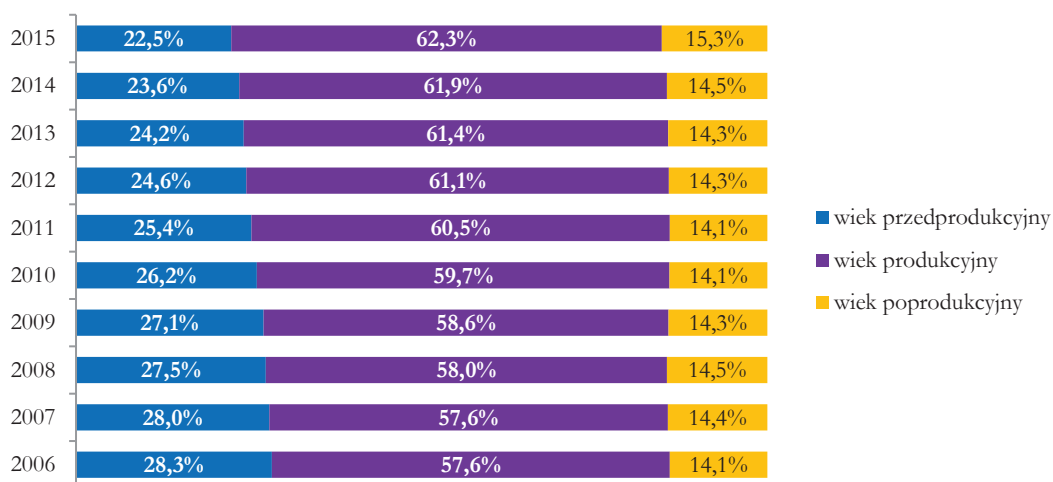


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin.

W latach 2006-2015 można zaobserwować niewielki wzrost liczby mieszkańców w sołectwach: Ciechocin (wzrost o 3%), Elgiszewo (wzrost o 7,8%), Malszyce (wzrost o 17%) i Piotrkowo (wzrost o 1,2%). Pozostałe sołectwa wykazują tendencję spadkową w zakresie liczby ludności.

Biorąc pod uwagę udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności, można zauważyć postępujące zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (z 28,3% w 2006 r. do 22,5% w 2015 r.). Jednocześnie wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (z 14,1% w 2006 r. do 15,3% w 2015 r.). Podobne tendencje występują w całym powiecie golubsko-dobrzyńskim. Jest to związane z powszechnym trendem starzenia się społeczeństwa.

Wykres 3. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych w liczbie ludności w Gminie Ciechocin w latach 2006-2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin.

Na koniec 2015 r. w gminie było zarejestrowanych 225 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze gminy wynosi 8,9%. Stosunek osób pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym to 4,1%, natomiast udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze gminy wynosi 32,4%.

Wykres 4. Struktura bezrobocia w gminie Ciechocin w 2015 r.



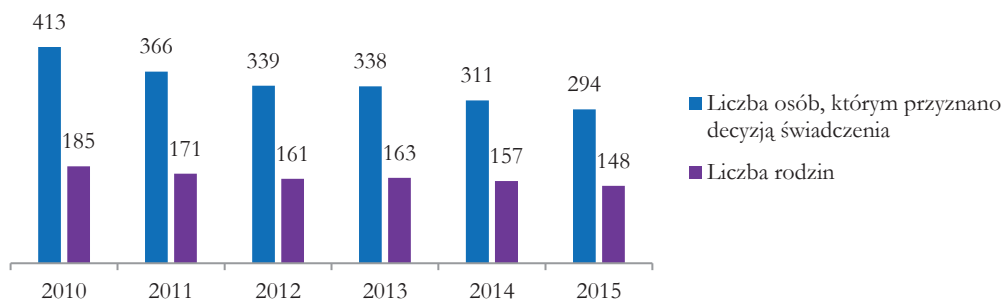
Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyńniu.

W oparciu o dane GUS można zauważyć, że w latach 2006-2015 w gminie Ciechocin nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych, analogicznie do sytuacji w powiecie golubsko-dobrzyńskim i województwie. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych ogółem wyniosła w gminie -25%, wobec -23% w powiecie i -33% w województwie. Pomimo odnotowanego spadku w najmniejszym stopniu zmieniła się liczba bezrobotnych kobiet. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych kobiet wyniosła dla Gminy Ciechocin jedynie -19%, co wobec zmiany -21% w powiecie i -36% w województwie wskazuje na potrzebę zwiększenia liczby działań aktywizacyjnych dla kobiet.

W latach 2010 - 2015 rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną zmalała (z 413 osób/185 rodzin w 2010 r. do 294 osób/148 rodzin w 2015 r.). Jest to spadek o 29% w zakresie liczby osób, którym na mocy decyzji administracyjnej przyznano świadczenia oraz o 20% pod względem liczby rodzin, które korzystają ze świadczeń. Osoby, którym na mocy decyzji przyznano prawo do pobierania

świadczeń stanowiły w 2015 r. 7,2% ogółu mieszkańców. Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy Ciechocin w 2015 r. było bezrobocie (85 rodzin objętych było pomocą z tego powodu), następnie niepełnosprawność (41 rodzin) i alkoholizm (25 rodzin).

Wykres 5. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną (2010-2015)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 z GOPS w Ciechocinie

Sieć placówek opiekuńczo-edukacyjnych tworzą w gminie następujące jednostki:

- oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Ciechocinie z siedzibą w Elgiszewie
- oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Świątosławiu z siedzibą w Miliszewach
- Szkoła Podstawowa im. Oskara Kolberga w Ciechocinie
- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Września 1939 r. w Świątosławiu
- Gimnazjum im. Czesława Miłosza w Nowej Wsi.

Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną wyniósł według danych GUS w 2015 r. 65,8% i tym samym był niższy niż w powiecie golubsko-dobrzyńskim (67,5%) i województwie kujawsko-pomorskim (77,6%).

Pod względem wyników egzaminów, w latach 2013-2014 uczniowie szkół podstawowych uzyskiwali wyniki niższe od średniej powiatowej i wojewódzkiej. W 2015 r. średni wynik w Gminie wyniósł 65% z języka polskiego i matematyki oraz 73% z języka obcego nowożytnego i tym samym był wyższy niż średnia dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach Gminy Ciechocin z lat 2013-2015

Szkoła	2013	2014	2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Ciechocin	55%	51%	64%	57%
SP Świątosław	51%	62%	66%	60%
Województwo kujawsko-pomorskie	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin i OKE w Gdańsku.

Uczniowie gimnazjum w 2015 r. z historii i wiedzy o społeczeństwie (62%), matematyki (49%) oraz przedmiotów przyrodniczych (53%) osiągnęli wyniki wyższe do średniej dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego (odpowiednio 60%, 46% i 47%). Natomiast wyniki z języka polskiego (54%) oraz języka angielskiego zarówno na poziomie podstawowym (60%), jak i rozszerzonym (38%) były niższe niż średnie wyniki osiągnięte w powiecie.

Na terenie Gminy brak jednostek edukacyjnych systemu oświaty zajmujących się kształceniem ponadgimnazjalnym. Głównym ośrodkiem kształcenia dla młodzieży są placówki w Golubiu-Dobrzyniu i Toruniu.

Działalność kulturalna w Gminie prowadzona jest przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Elgiszewie, z filią w Świątosławiu. Biblioteka popularyzuje czytelnictwo wśród mieszkańców oraz organizuje wydarzenia kulturalne takie jak: wystawy, konkursy czytelnicze, zajęcia biblioteczne, czytanie bajek dzieciom, imprezy okolicznościowe, spotkania z pisarzami. Biblioteka pełni również rolę kafejki internetowej i posiada bezpłatny dostęp do Internetu. Działalność mająca na celu upowszechnianie kultury oraz wspieranie aktywności społeczno-towarzyskiej w sołectwach prowadzona jest w świetlicach wiejskich i remizach Ochotniczej Straży Pożarnej. Na terenie Gminy funkcjonuje wiele grup, których celem działania jest prowadzenie działalności kulturalnej i propagowanie tradycji obszaru (m. in. występują na lokalnych i regionalnych imprezach, prowadzą warsztaty wśród dzieci i młodzieży, organizują lokalne imprezy). Na terenie Gminy brak Gminnego Ośrodka Kultury.

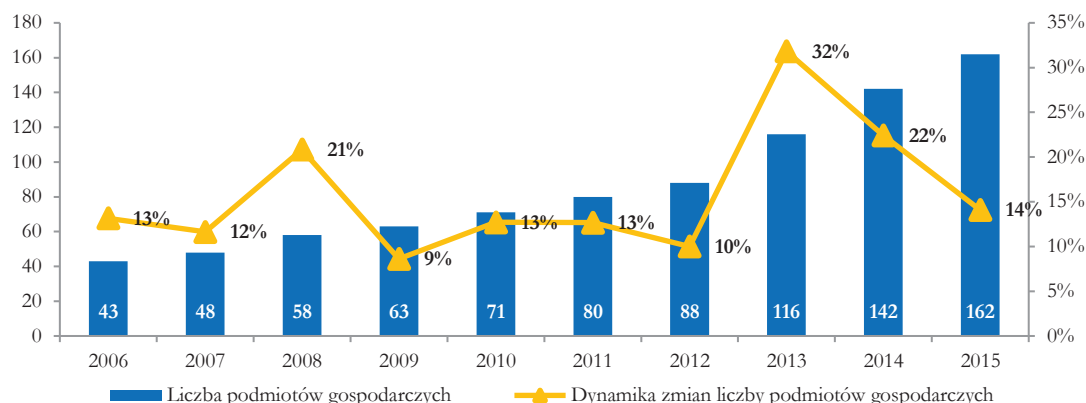
Działalność sportowa rozwijana jest wśród mieszkańców przede wszystkim przez Ludowy Zespół Sportowy „Iskra” Ciechocin. W ramach LZS działają 3 sekcje sportowe: biegowa, kolarska oraz piłki nożnej. Zainteresowania sportowe wśród dzieci i młodzieży rozwijają szkolne kluby sportowe. W Gminie organizowane są także imprezy sportowe dla mieszkańców, takie jak: turnieje piłki nożnej i siatkowej, okolicznościowe imprezy rekreacyjne.

Najważniejszą instytucją, której obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie gminy Ciechocin jest Rewir Dzielnicy w Golubiu-Dobrzyniu, podlegający bezpośrednio Komendzie Powiatowej Policji w Golubiu-Dobrzyniu. Nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym czuwa 8 jednostek ochotniczych straży pożarnych. OSP w Świątosławiu należy do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.

2.3. Przedsiębiorczość

W 2015 r. na terenie Gminy Ciechocin działały 162 podmioty gospodarcze, a ich liczba w porównaniu z 2006 r. wzrosła o 119 podmiotów (tj. o 276,7%). Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw była najwyższa w 2013 r. kiedy to odnotowano wzrost na poziomie 32%, najniższa zaś w 2009 r. – wzrost o 9%. Spośród wszystkich gmin należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego, Gmina Ciechocin charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru przypadających na 1000 osób. Wartość tego wskaźnika dla Gminy Ciechocin wynosi 40.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Ciechocin .



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin

2.4. Sfera środowiskowa

Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych na terenie Gminy Ciechocin są urodzajne gleby. Gmina położona jest w zasięgu dwóch regionów glebowo-rolniczych – południowa część wchodzi w skład Regionu Dobrzyńskiego, a północna zalicza się do Regionu Doliny Drwęcy. Przeważa tutaj rzeźba terenu, bardzo korzystna dla prowadzenia gospodarki rolnej – udział obszarów bardzo korzystnych dla rolnictwa wynosi 70,6% powierzchni użytków rolnych w Gminie. Północna część gminy to natomiast jeden rozległy kompleks leśny porastający całe rozszerzenie doliny Drwęcy (tzw. Kotlinę Elgiszewską).

Na obszarze gminy Ciechocin znajdują się wieloprzestrzenne formy ochrony krajobrazu jak i indywidualne formy ochrony przyrody, m.in. rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca” i obszar chronionego krajobrazu „Obszar doliny Drwęcy”. Teren Gminy Ciechocin wchodzi w skład Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski – terenu charakteryzującego się wyjątkowymi wartościami przyrodniczymi i kulturowymi, zarówno w skali kraju, jak i kontynentu europejskiego.

W skali Gminy nie występuje nadmierny problem zanieczyszczenia powietrza, jednak pojawia się on lokalnie na terenie Ciechocina i Elgiszewa. Większe zagrożenie stanowi hałas komunikacyjny, szczególnie wzdłuż drogi wojewódzkiej 569 w miejscowościach Małszyce, Ciechocin i Elgiszewo, jednak we wszystkich punktach pomiaru hałasu realizowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska monitoring wskazał, że poziom dźwięku został przekroczony.

Dodatkowo na terenie Gminy pojawia się problem zanieczyszczenia wód podziemnych, wynikający z odprowadzania ścieków do gruntu (powodem są nieszczelne szamba) i rozwiniętego rolnictwa przez tzw. zanieczyszczenia obszarowego.

2.5. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura techniczna

Gmina Ciechocin położona jest w południowo-zachodniej części województwa przy drodze wojewódzkiej nr 569 oraz w niedalekiej odległości od autostrady A1. W pobliżu Gminy przebiega także droga krajowa nr 15 łącząca Trzebnicę z Ostródą oraz trasa kolejowa nr 353 relacji Toruń-Olsztyn. Gmina leży w niedalekim sąsiedztwie miasta Torunia. Przez jej teren przepływa rzeka Drwęca.

Sieć drogową w Gminie tworzy 147 km dróg. Przez jej obszar przebiegają drogi gminne, powiatowe i wojewódzkie (nr 569). Na obszarze Gminy brakuje jednak ścieżek rowerowych.

Stopień zwodociągowania Gminy wynosi ponad 91%. Sieć wodociągowa wymaga modernizacji.

Znacznie gorzej przedstawia się poziom skanalizowania Gminy – długość sieci wynosi 13,1 km i korzysta z niej zaledwie 23% mieszkańców i od 2006 roku ten stan się zmienił jedynie nieznacznie. Obszar Gminy cechujące się rozproszoną zabudową, w związku z czym praktykuje się na nim budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, z których obecnie korzysta 20% mieszkańców.

Tabela 2. Korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Jednostka terytorialna	Wodociąg [%]		Kanalizacja [%]	
	2006	2014	2006	2014
Ciechocin	76,1	91,1	18,9	23,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Ciechocin posiada uregulowaną gospodarkę odpadami. Ich odbiorem z terenu Gminy zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. z o.o. z Wąbrzeźna. Mieszkańcy Gminy mogą nieodpłatnie dostarczać odpady do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Wąbrzeźnie oraz do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Niedźwiedziu. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żadne składowisko deponujące odpady komunalne, ani przemysłowe.

Na terenie Gminy nie ma sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan w butlach.

Na obszarze Gminy nie występują odnawialne źródła energii.

Wnioski:

- Gmina Ciechocin jest dobrze skomunikowana z resztą powiatu i województwa
- W Gminie ważną funkcję odgrywa rolnictwo – 55% powierzchni Gminy stanowią użytki rolne
- W Gminie widoczny jest proces starzenia się społeczeństwa – w okresie ostatnich 10 lat udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle mieszkańców zmniejszył się o 5,8%, a udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców zwiększył się o 1,2%
- Bezrobocie w Gminie spada, jednak nadal stanowi dość znaczący problem, szczególnie w odniesieniu do kobiet oraz osób pozostających bez pracy ponad 24 miesiące
- Na przestrzeni lat 2010-2015 zmniejszyła się także liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Najczęstsze przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to bezrobocie, niepełnosprawność i alkoholizm
- Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej wynosi w Gminie 65,8% i jest nieco niższy od średniej dla powiatu i znacząco niższy od średniej dla województwa
- Wyniki nauczania w szkołach podstawowych w Gminie na przestrzeni ostatnich trzech lat są niższe niż średnia dla województwa
- Życie kulturalne w Gminie skupia się wokół Gminnej Biblioteki Publicznej w Elgiszewie z filią w Świątosławiu, świetlic wiejskich oraz remiz OSP

- Działalność sportowa rozwijana jest wśród mieszkańców przede wszystkim przez Ludowy Zespół Sportowy „Iskra” Ciechocin. Zainteresowania sportowe wśród dzieci i młodzieży rozwijają szkolne kluby sportowe
- W Gminie można zaobserwować niski poziom przedsiębiorczości
- W Gminie występują bardzo urodzajne gleby, co jest czynnikiem bardzo korzystnym dla prowadzenia gospodarki rolnej
- Sieć drogową tworzą drogi o łącznej długości 147 km. Na obszarze Gminy brakuje ścieżek rowerowych
- Stopień zwodociągowania Gminy wynosi ponad 91%. Sieć wodociągowa wymaga modernizacji
- Znacznie gorzej przedstawia się poziom skanalizowania Gminy – długość sieci wynosi 13,1 km i korzysta z niej zaledwie 23% mieszkańców i od 2006 roku ten stan się zmienił jedynie nieznacznie
- Obszar Gminy cechujące się rozproszoną zabudową, w związku z czym praktykuje się na nim budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, z których obecnie korzysta 20% mieszkańców
- Gmina Ciechocin posiada uregulowaną gospodarkę odpadami
- Na terenie Gminy nie ma sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan w butlach
- Na obszarze Gminy nie występują odnawialne źródła energii

Rozdział 3. Obszar zdegradowany gminy

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Ciechocin nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw³ pod kątem występowania stanu kryzysowego. W tym celu przeanalizowano wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich.

Do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te sołectwa, które spełniły jednocześnie 2 kryteria:

- Na terenie sołectwa występują co najmniej 2 problemy społeczne, a wskaźniki dla tych problemów przyjmują wartości mniej korzystane w porównaniu do średniej dla gminy,
- Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiska w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub infrastrukturalnej).

3.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej

Sołectwa zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

Wskaźnik 1: Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Wskaźnik 2: Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Wskaźnik 3: Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik 1: Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Ciechocin

Sołectwo	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Ciechocin	507	42	8,3%
Elgiszewo	500	56	11,2%
Malszyce	189	14	7,4%
Miliszewy	303	29	9,6%
Morgowo	67	6	9,0%
Piotrkowo	163	10	6,1%
Rudaw	163	12	7,4%
Świętosław	475	34	7,2%
Nowa Wieś	170	22	12,9%
Gmina	2537	225	8,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyńniu.

³ Sołectwa Ciechocin i Ciechocin-Kujawy zostały ujęte łącznie jako Ciechocin ze względu na brak możliwości wydzielenia danych statystycznych.

Wskaźnik 2: Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 4. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Ciechocin

Sołectwo	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy i dłużej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Ciechocin	507	20	3,9%
Elgiszewo	500	27	5,4%
Malszyce	189	4	2,1%
Miliszewy	303	13	4,3%
Morgowo	67	3	4,5%
Piotrkowo	163	7	4,3%
Rudaw	163	5	3,1%
Świętosław	475	16	3,4%
Nowa Wieś	170	8	4,7%
Gmina	2537	103	4,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyńniu.

Wskaźnik 3: Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 5. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze w sołectwach położonych w północnej części Gminy Ciechocin

Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Ciechocin	827	125	15,1%
Elgiszewo	770	129	16,8%
Malszyce	331	41	12,4%
Miliszewy	471	71	15,1%
Morgowo	116	20	17,2%
Piotrkowo	263	47	17,9%
Rudaw	268	14	5,2%
Świętosław	756	84	11,1%
Nowa Wieś	273	30	11,0%
Gmina	4075	561	13,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin.

Podsumowanie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej

Z powyższej analizy wynika, że problemy społeczne (w liczbie co najmniej 2) zostały zdiagnozowane w 4 sołectwach: **Elgiszewo, Miliszewy, Morgowo, Piotrkowo**. Te sołectwa zostały poddane dalszej analizie, celem sprawdzenia czy występuje w nich przestrzeń zdegradowana lub niekorzystne zjawiska w innych sferach. **Wskaźniki dla obszarów cechujących się wyższą niż**

średnia dla gminy koncentracją zjawisk kryzysowych zostały w poniższym zestawieniu wyróżnione kolorem żółtym.

Tabela 6. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze

	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Ciechocin	8,3%	3,9%	15,1%
Elgiszewo	11,2%	5,4%	16,8%
Małszyce	7,4%	2,1%	12,4%
Miliszewy	9,6%	4,3%	15,1%
Morgowo	9,0%	4,5%	17,2%
Piotrkowo	6,1%	4,3%	17,9%
Rudaw	7,4%	3,1%	5,2%
Świętosław	7,2%	3,4%	11,1%
Nowa Wieś	12,9%	4,7%	11,0%
Gmina	8,9%	4,1%	13,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin i Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyniu.

3.2. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

W poniższych tabelach dokonano zestawienia danych obrazujących występowanie przestrzeni zdegradowanych lub problemów innych niż społeczne w sołectwach: **Elgiszewo, Miliszewy, Morgowo, Piotrkowo**.

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię).

Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo-składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii

przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, **do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania** (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) **jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego** realizujących idee i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Na terenie Elgiszewa występuje przestrzeń zdegradowana w postaci obecnie nieużytkowanych terenów, na których realizowano eksploatację kopalni. Tereny te są własnością prywatną. Właściciel planuje przeznaczyć te tereny na cele aktywizacji społecznej, jednakże działania te nie będą przeprowadzone do roku 2023, a więc w okresie obowiązywania niniejszego programu rewitalizacji.

W związku z powyższym Elgiszewo, jak i pozostałe sołectwa (Miliszewy, Morgowo, Piotrkowo), w których nie występują przestrzenie zdegradowane poddano badaniu pod kątem występowania problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Sołectwo Elgiszewo

Tabela 7. Sołectwo Elgiszewo – negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Istniejąca świetlica wiejska wymaga modernizacji i doposażenia, aby mogła w pełni odpowiadać na potrzeby mieszkańców sołectwa.
Sfera techniczna	
Zły stan techniczny oczyszczalni ścieków	Oczyszczalnia ścieków w Elgiszewie wymaga modernizacji.
Sieć wodno-kanalizacyjna wymaga modernizacji	Sieć wodociągowa wymaga modernizacji. Pomimo objęcia gminną siecią wodociagową, niewielkie zaplecze ujęć wody powoduje zmniejszenia jej dostawy podczas okresów suchych.
Infrastruktura drogowa słabej jakości	Niezadowalający stan infrastruktury drogowej (duża ilość dróg gruntowych, brak chodników przy drogach i ścieżek rowerowych), drogi gminne wymagają przebudowy i modernizacji (w tym utwardzenia nawierzchni, budowy oświetlenia).
Niezadowalający stan infrastruktury teleinformatycznej	Słaby zasięg i niska jakość Internetu.
Brak podłączenia do sieci gazowej	Brak sieci gazowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Ciechocinie.

Sołectwo Miliszewy

Tabela 8. Sołectwo Miliszewy – negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Klimat aktywności gospodarczej	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w sołectwie wynosi 2,6 i jest niższy niż średni wskaźnik dla gminy (6,4) .
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w postaci: stadionu, siłowni zewnętrznej.
Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego obiektów	W istniejącej świetlicy wiejskiej, aby mogła w pełni odpowiadać na potrzeby mieszkańców sołectwa, konieczne są prace remontowe i doposażenie (np. modernizacja podłogi z desek).
Infrastruktura drogowa słabej jakości	Niezadawalający stan infrastruktury drogowej (duża ilość dróg gruntowych, brak chodników przy drogach i ścieżek rowerowych), drogi gminne wymagają przebudowy i modernizacji (w tym utwardzenia i budowy oświetlenia).
Brak sieci kanalizacyjnej	Brak sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa.
Niezadawalający stan infrastruktury teleinformatycznej	Słaby zasięg i niska jakość Internetu.
Brak podłączenia do sieci gazowej	Brak sieci gazowej.
Zły stan techniczny stacji uzdatniania wody	Stacja uzdatniania wody, z której korzysta sołectwo (Nowa Wieś) wymaga modernizacji i remontu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Ciechocinie.

Sołectwo Morgowo

Tabela 9. Sołectwo Morgowo – negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Niski stopień przedsiębiorczości	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w sołectwie wynosi 4,5 i jest niższy niż średni wskaźnik dla gminy (6,4) .
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury kulturalnej: ośrodka kultury, biblioteki.
	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej: boiska sportowego, stadionu, siłowni zewnętrznej, placu zabaw
Sfera techniczna	

Brak sieci kanalizacyjnej	Brak sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa.
Niezadawalający stan infrastruktury teleinformatycznej	Słaby zasięg i niska jakość Internetu.
Brak podłączenia do sieci gazowej	Brak sieci gazowej.
Zły stan techniczny stacji uzdatniania wody	Stacja uzdatniania wody, z której korzysta sołectwo (Nowa Wieś) wymaga modernizacji i remontu.
Infrastruktura drogowa słabej jakości	Niezadawalający stan infrastruktury drogowej (duża ilość dróg gruntowych, brak chodników przy drogach i ścieżek rowerowych), drogi gminne wymagają przebudowy i modernizacji (w tym utwardzenia i budowy oświetlenia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Ciechocinie.

Sołectwo Piotrkowo

Tabela 10. Sołectwo Piotrkowo – negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Niski stopień przedsiębiorczości	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w sołectwie wynosi 4,9 i jest niższy niż średni wskaźnik dla gminy (6,4).
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury kulturowej: ośrodka kultury, biblioteki. Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej: boiska sportowego, stadionu, siłowni zewnętrznej, placu zabaw
Problemy komunikacyjne	Niewystarczająca liczba kursów komunikacyjnych umożliwiających mieszkańcom dojazd do innych miejscowości na terenie gminy (komunikacja autobusowa K-PTS Brodnica).
Sfera techniczna	
Brak sieci kanalizacyjnej	Brak sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa.
Niezadawalający stan infrastruktury teleinformatycznej	Słaby zasięg i niska jakość Internetu.
Brak podłączenia do sieci gazowej	Brak sieci gazowej.
Infrastruktura drogowa słabej jakości	Niezadawalający stan infrastruktury drogowej (duża ilość dróg gruntowych, brak chodników przy drogach i ścieżek rowerowych), drogi gminne wymagają przebudowy i modernizacji (w tym utwardzenia i budowy oświetlenia).
Zły stan techniczny stacji uzdatniania wody	Stacja uzdatniania wody, z której korzysta sołectwo (Nowa Wieś) wymaga modernizacji i remontu.
Sfera środowiskowa	
Zagrożenia środowiska związane z gospodarką ściekową	Na terenie sołectwa 21,80% gospodarstw domowych posiada zbiorniki wybieralne (szamba) – jest to wynik niekorzystny na tle gminy (14,02%).

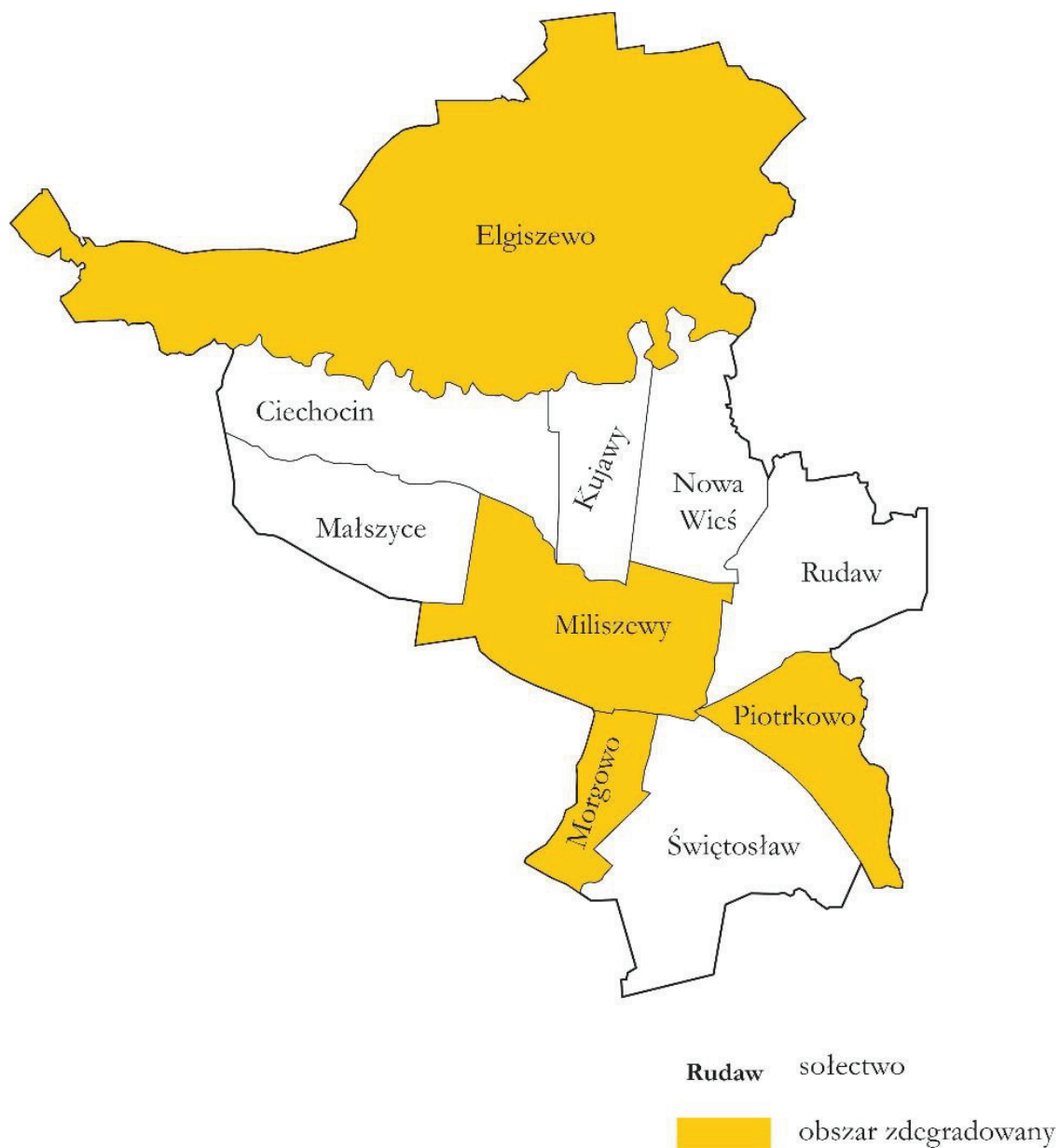
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Ciechocinie.

3.3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych

Ze względu na fakt, że w sołectwach **Elgiszewo, Miliszewy, Morgowo, Piotrkowo** występują minimum po dwa problemy społeczne oraz problem w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej), **wszystkie te sołectwa należy uznać za obszar zdegradowany**.

Poniższa mapa obrazuje położenie obszarów zdegradowanych na terenie gminy.

Mapa 2. Granice obszaru zdegradowanego w Gminie Ciechocin.



Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 4. Obszar rewitalizacji gminy

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia będzie większa niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojaskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany na terenie gminy Ciechocin⁴ przekracza pod względem powierzchni możliwy obszar rewitalizacji (60,8% powierzchni gminy), a także jest zamieszkały przez większą niż 30% populacji gminy liczbę mieszkańców (39,8%). Wybór obszarów do rewitalizacji dokonany został w oparciu o najszersze możliwe oddziaływanie społeczne w sołectwach o największej liczbie mieszkańców. W wyniku tak przeprowadzonej delimitacji:

- Z obszaru rewitalizacji zostało wyłączone sołectwo Morgowo ze względu na najmniejszą liczbę mieszkańców oraz najmniejszą powierzchnię wśród sołectw zdiagnozowanych jako zdegradowane (116 osób, 287 ha);
- Z obszaru rewitalizacji zostało wyłączone sołectwo Piotrkowo ze względu na drugą w kolejności najmniejszą liczbę mieszkańców oraz najmniejszą powierzchnię wśród sołectw zdiagnozowanych jako zdegradowane (263 osoby, 514 ha);
- Na terenie sołectwa Elgiszewo do obszaru rewitalizacji zaliczono obszar zabudowany (powierzchnia 277,69 ha), a wyłączono tereny leśne i rolne. Jednak ze względu na przekroczenie kryterium ludnościowego, z obszaru rewitalizacji wyłączono 25 osób zamieszkujących najmniejsze osady na terenie sołectwa: Kaldunek (12 os.), Gierszówka (7 os.), Topielec (6 os.).

Ostatecznie obszar rewitalizacji w Gminie Ciechocin składa się z dwóch podobszarów: Elgiszewo i Miliszewy, które łącznie stanowią **13,35% powierzchni gminy** i są zamieszkiwane przez **29,84% mieszkańców**. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza progów 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy.

Tabela 11. Powierzchnia i ludność Gminy Ciechocin objęta rewitalizacją

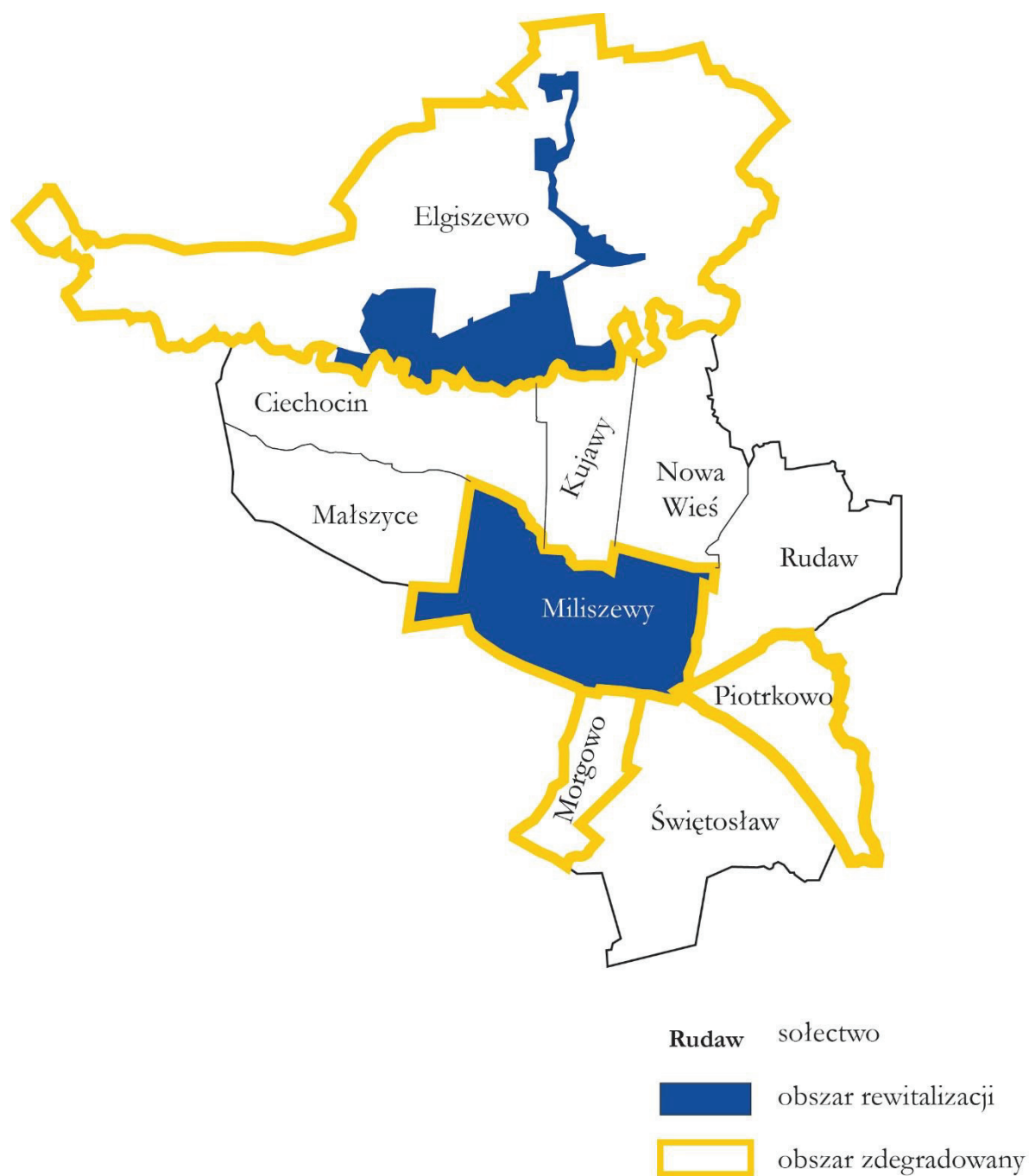
Podobszar	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Elgiszewo	745	18,28%	277,69	2,98%
Miliszewy	471	11,56%	968,00	10,37%
Razem	1216	29,84%	1245,69	13,35%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Ciechocinie.

⁴ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

Zasięg obszaru rewitalizacji na tle gminy przedstawia poniższa mapa.

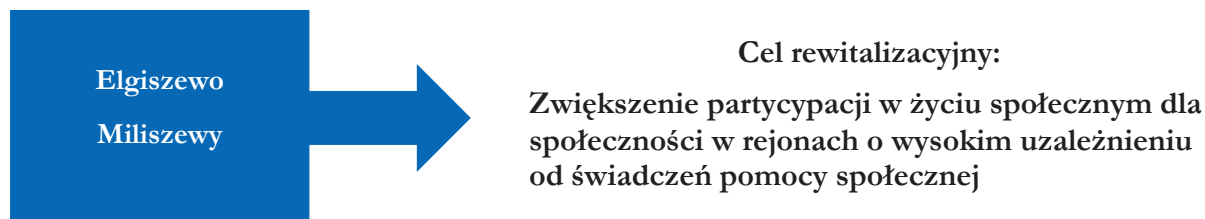
Mapa 3. Granice obszaru rewitalizacji w gminie Ciechocin.



Źródło: Opracowanie własne.

Obszar rewitalizacji w każdym podobszarze spełnia jeden z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”:

Schemat 4. Cel rewitalizacyjny dla wyznaczonych obszarów rewitalizacji Elgiszewo i Miliszewy



Źródło: Opracowanie własne.

Wybór takiego celu został podyktowany występującym na danym obszarze stanem kryzysowym. Dla każdego z celów określono 2 warunki, których spełnienie oznacza możliwość podjęcia na tym obszarze działań rewitalizacyjnych w określonym kierunku.

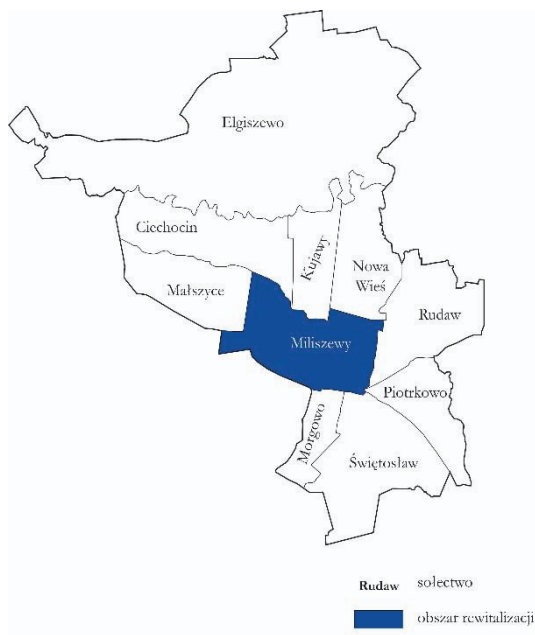
Tabela 12. Cel i kryteria wyboru celu

Cel rewitalizacyjny	Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej	
Kryteria	Sołectwa wykazują wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Elgiszewo Miliszewy	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarach rewitalizacji wynosi: - Elgiszewo 16,8% - Miliszewy 15,1% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 13,8% OR Elgiszewo znajduje się na pierwszym miejscu wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (129 osób, 23% liczby osób w gminie)	Lokalny samorząd posiada list intencyjny od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wykazujący zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej na terenie obszarów rewitalizacji Elgiszewo i Miliszewy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin.

Rozdział 5. Diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1. Miliszewy



Miliszewy mają długą tradycję, sięgającą wczesnego średniowiecza. Pierwsza pisana wzmianka o miejscowości pochodzi z 1262 r. Wieś ta należała do klucza ciechocińskiego biskupów kujawskich we władaniu biskupa włocławskiego Zbyluta. Przejęta następnie przez Krzyżaków, po 1410 r. stała się ponownie własnością królewską. Spustoszona przez Szwedów w czasie "potopu" i zarazem na pocz. XVIII w. Brak wzmianek o późniejszych właścicielach i budowniczych dawnego dworu. Majątek prawdopodobnie podzielił los jemu podobnych, czyli na przełomie XIX i XX w. przejęty przez komisję kolonizacyjną, zasiedlony przez Niemców, a następnie po 1920 r. przez rolników polskich. Rozparcelowany na kilkunastohektarowe gospodarstwa, a po II wojnie światowej wraz z resztówką rozdzielony pomiędzy rolników.

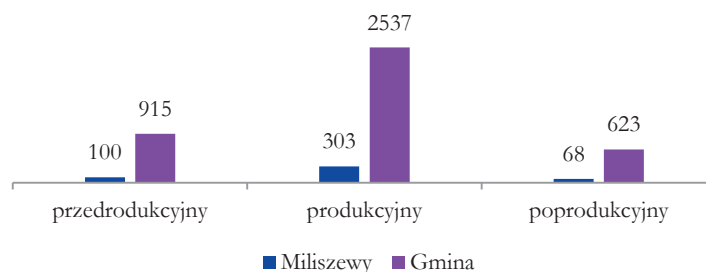
Podstawowe informacje

Miliszewy położone są w środkowej części Gminy Ciechocin. Powierzchnia sołectwa wynosi 968 ha i w obrębie własnej gminy graniczy z sołectwami Malszyce, Ciechocin, Kujawy, Nowa Wieś, Rudaw, Piotrkowo, Świętosław i Morgowo. Zaś od południowego - wschodu Miliszewy graniczą z gminą Obrowo z powiatu toruńskiego.

Sfera społeczna

Sołectwo zamieszkuje 471 osób. Największy udział w ludności Miliszew stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 64,3% mieszkańców. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 14,4% i jest niższy od wskaźnika dla gminy – 15,3%. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie Miliszewy, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 55,4% i kształtuje się lepiej niż wynik dla gminy – 60,6%.

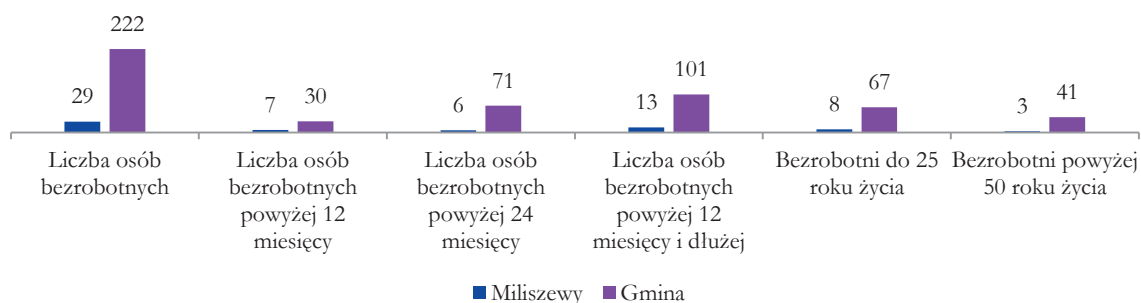
Wykres 7. Struktura wiekowa ludności w Miliszewach w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin.

W 2015 r. w Miliszewach liczba bezrobotnych wynosiła 29 osób, z czego 13 nie miało pracy powyżej 12 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 9,6% (trzeci najwyższy wynik w gminie) i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 8,9%. W Miliszewach zamieszkiwało sześciu bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

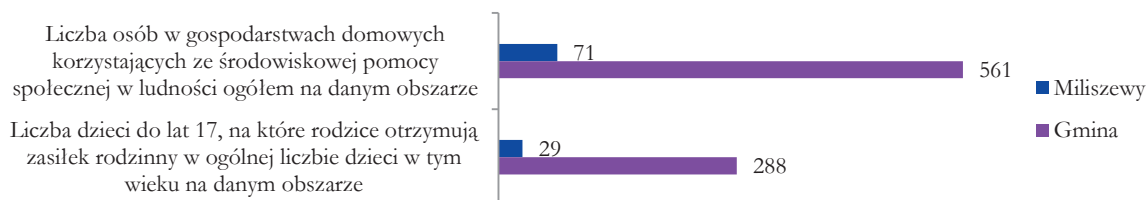
Wykres 8. Liczba bezrobotnych we sołectwie Miliszewy w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyniu

W 2015 r. w Miliszewach ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 71 osób. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 15,1% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 13,8%. Za to nieco korzystniej kształtował się udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny – wyniósł on dla sołectwa 29%, dla gminy kształtował się natomiast na poziomie 31,5%.

Wykres 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w sołectwie Miliszewy w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin.

Miliszewy należą do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Świętosławiu, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosił 60% i był niższy od średniej dla województwa – 62%.

Tabela 13. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkole rejonowej sołectwa Miliszewy z lat 2013-2015

Szkoła	2013	2014	2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Świętosław	51%	62%	66%	60%
Województwo kujawsko-pomorskie	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin i OKE w Gdańsku.

Miliszewy należą do rejonu obsługi Gimnazjum w Ciechocinie, w którym przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosiły z części humanistycznej 59%, z części matematyczno-przyrodniczej 50% i z części językowej 44%. Uczniowie osiągnęli lepsze średnie wyniki z części matematycznej w stosunku do województwa (49%), a wyniki

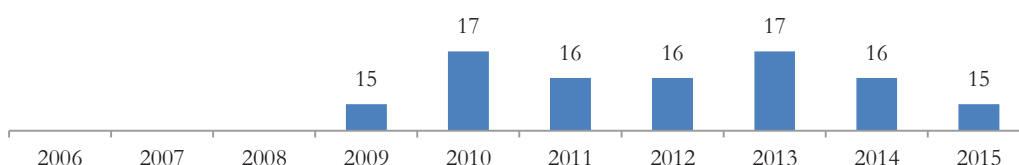
z części humanistycznej był niewiele gorsze niż średnia wojewódzka (61%). Zdecydowanie najgorzej wypada znajomość języków obcych (średnia dla kujawsko-pomorskiego to 53%).

Aktywność mieszkańców przejawia się w uczestnictwie w dostępnych na terenie wsi formach działalności na rzecz społeczności: Kole Gospodyń Wiejskich i Ochotniczej Straży Pożarnej.

Sfera gospodarcza

Ze względu na rolniczy charakter dominującą rolę w gospodarce mają na obszarze sołectwa Miliszewy gospodarstwa rolne. Na terenie sołectwa Miliszewy liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 8. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 2,6 i był niższy od średniej dla gminy (6,4). Dane pozwalają również stwierdzić, iż wskaźnik dynamiki liczby podmiotów gospodarczych na danym obszarze w okresie minionych 10 lat wykazuje regres.

Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarczych w Miliszewach w latach 2006-2015⁵



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Środowisko naturalne

W sołectwie Miliszewy największą część obszaru zajmują użytki rolne, co jest skutkiem bardzo dobrych gleb stanowiących bazę rozwoju gospodarki rolnej. Lasy oraz wody powierzchniowe są bardzo nieliczne.

Na terenie Miliszew nie znajdują się pomniki przyrody, obszary podlegające ochronie przyrodniczej czy użytki ekologiczne.

Źródła zanieczyszczeń powietrza występujące na obszarze sołectwa to głównie emisje z palenisk wykorzystujących tradycyjne źródła energii.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W sołectwie Miliszewy znajduje się infrastruktura społeczno-kulturowa w postaci świetlicy wiejskiej, jednak obiekt ten wymaga **przeprowadzenia** prac remontowych i **doposażenia**, by w pełni mógł służyć mieszkańcom. Na infrastrukturę sportową składa się boisko oraz plac zabaw dla dzieci, brakuje jednak innych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (**stadionu, siłowni zewnętrznej**).

Sołectwo Miliszewy należy do obszaru o niewielkich zasobach dziedzictwa kulturowego – na jego obszarze nie występują obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków. Warto jednak odnotować istnienie pozostałości parku dworskiego z poł. XIX w. z resztkami starodrzewu, chat drewnianych

⁵ W GUS dane dla miejscowości statystycznych są dostępne dane dla lat 2009-2015.

z przełomu XIX i XX wieku oraz jednego murowanego domu z pierwszej połowy wieku XX. Na tym terenie znajdują się również stanowiska archeologiczne z epoki kamienia, okresu halsztackiego i lateńskiego, okresu wpływów rzymskich, średniowiecza i czasów nowożytnych.

Sołectwo Miliszewy jest obszarem o stosunkowo rozproszonej zabudowie, położonym poza głównymi korytarzami krajowej i regionalnej infrastruktury technicznej. Jednak jego położenie charakteryzuje się bezkolizyjnym połączeniem z Toruniem i dostępem do międzynarodowej trasy A-1. Na obszarze sołectwa mają swój przebieg dwie drogi powiatowe, zarządzane przez powiatowy Zarząd Dróg w Golubiu Dobrzyniu: nr 2121C relacji Ciechocin-Miliszewy-Świętosław oraz nr 2122C Malszyce-Miliszewy.

Drogi gminne, w tym również drogi nr 110410C i 110436C, przebiegające przez Miliszewy, wymagają remontów i modernizacji. Gmina planuje kontynuować inwestycje w infrastrukturę drogową w latach 2016-2023, na które to lata zaplanowano remonty i przebudowy dróg w miejscowościach: Ciechocin, Malszyce, **Miliszewy**, Morgowo, Świętosław, Elgiszewo, Rudaw, Piotrkowo, Nowa Wieś i Kujawy.

Na terenie sołectwa stan sieci wodociągowej jest zadowalający. **Modernizacji i remontu wymaga jednak stacja uzdatniania wody, z której korzysta sołectwo.** Na obszarze rewitalizacji brak jest sieci kanalizacji sanitarnej, ale występuje tu najwyższy w gminie udział liczby nieruchomości posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków w ogólnej liczbie nieruchomości. Wynosi on w Miliszewach 39% i jest znacząco wyższy niż średnia dla gminy (20%). Brak natomiast sieci gazowej. **Mieszkańcy skarżą się również na słaby zasięg i niską jakość Internetu.**

Zdjęcie 1. Zagroda we wsi Miliszewy

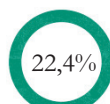


Źródło: www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl, fot. Ewa Tyczyńska.

Podsumowanie analizy wskaźnikowej

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla miejscowości	Wartość wskaźnika dla gminy
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	14,4%	15,3%

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym



Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym



Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze



Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze



Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze



Udział gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze



Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze



Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia (wg I kryterium szczegółowego)



Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze



Legenda



Wartości wskaźnika korzystne w stosunku do średniej dla gminy

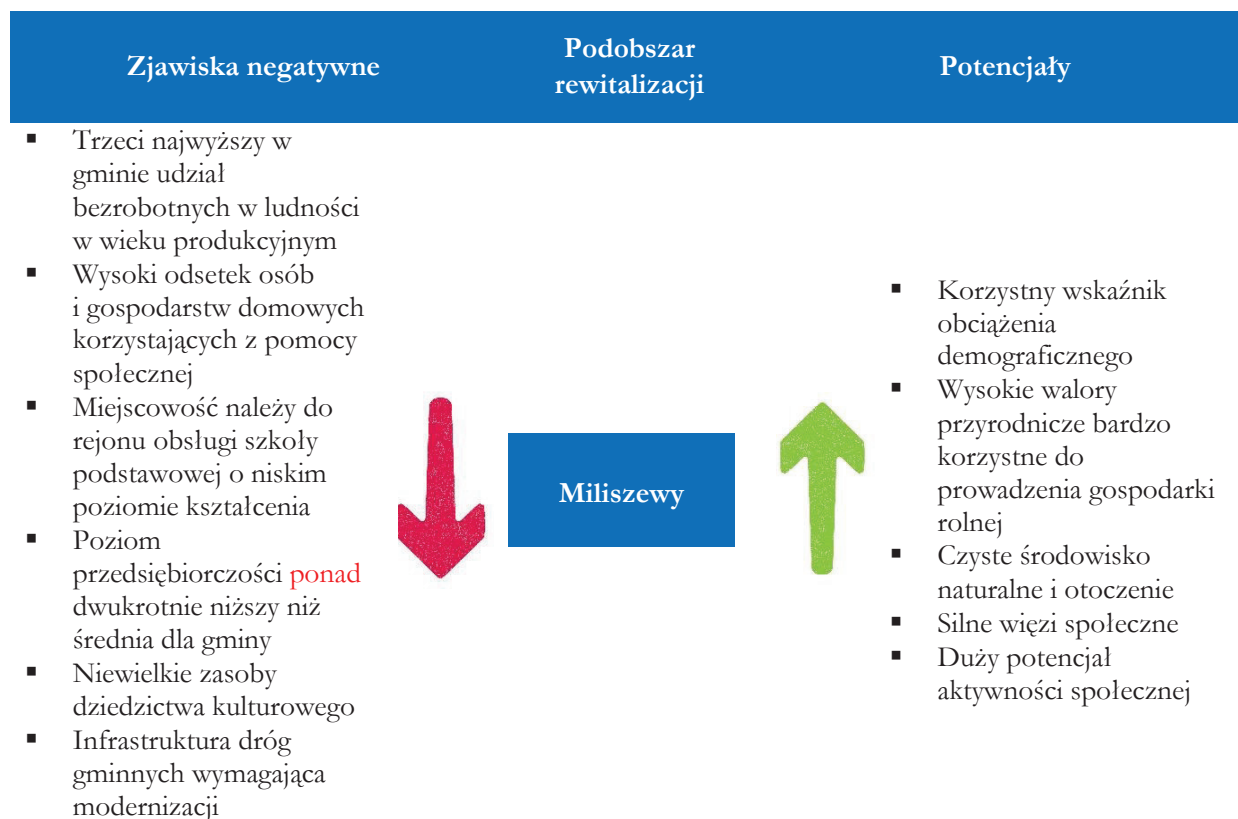


Wartości wskaźnika niekorzystne w stosunku do średniej dla gminy



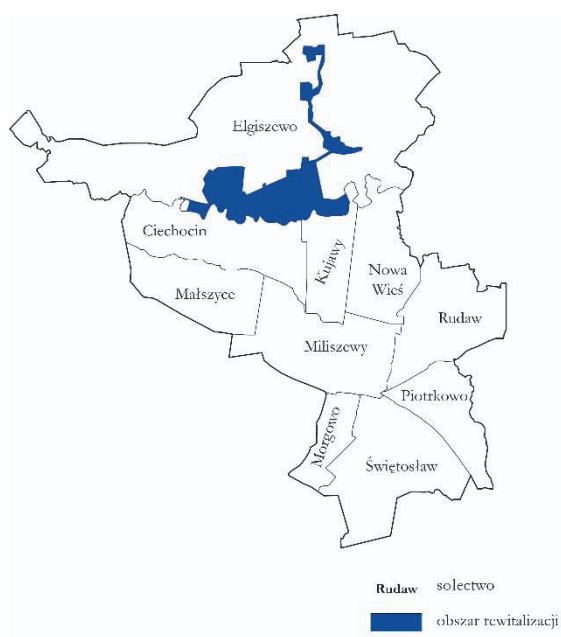
Wartości wskaźnika dla gminy/*województwa

Schemat 5. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze sołectwa Miliszewy



Źródło: Opracowanie własne.

5.2. Elgiszewo



Również historia Elgiszewa sięga średniowiecza, a pierwsza o nim wzmianka pochodzi z 1298 roku (pod nazwą Ligiszewo). Od 1670 r. nosi nazwę Elgiszewo. Po pierwszym rozbiórze Polski **wieś** przypadła Niemcom i została wcielona do dóbr królewskich. Na ludność nałożono kontrybucję, którą ściągano bardzo długo. Do roku 1840 ludność nie posiadała wskazanej własności – każdy rolnik uprawiał ziemię tam, gdzie mu się podobało. W tym czasie wieś liczyła 9 gospodarstw. W latach 1779 – 1781 Niemcy sprowadzili 11 kolonistów. Pod koniec XIX w. Elgiszewo było wsią liczącą 580 mieszkańców i 430 ha obszaru. Do sołectwa Elgiszewo należały przysiółki Leśno, Łęga, Strębaczno, Topielec, Tobulka.

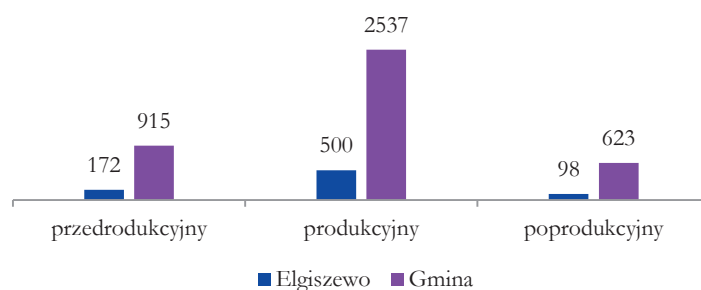
Podstawowe informacje

Sołectwo Elgiszewo położone jest w północnej części Gminy Ciechocin. Graniczy z sołectwami Ciechocin i Kujawy i Nowa Wieś od strony południowej w ramach własnej gminy, oraz z Gminami Lubicz, Kowalewo Pomorskie i Golub-Dobrzyń. Elgiszewo jest największym sołectwem w Gminie, zajmuje obszar o wielkości 3908 ha, co stanowi 42% powierzchni całej Gminy. Obszar rewitalizacji obejmuje 745 osób i 277,69 ha.

Sfera społeczna

Sołectwo zamieszkuje 770 osób. Największy udział w ludności Elgiszewa stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 64,9% mieszkańców. Korzystnie kształtuje się udział osób w wieku poprodukcyjnym, który wynosi 12,7% i jest niższy od wskaźnika dla gminy – 15,3%. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Elgiszewie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 54% i kształtuje się korzystnie na tle gminy – 60,6%.

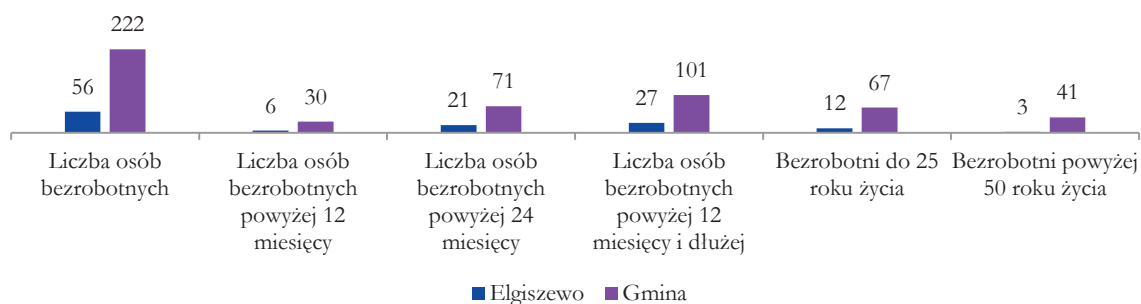
Wykres 11. Struktura wiekowa ludności w Elgiszewie w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin

W 2015 r. w Elgiszewie liczba bezrobotnych wynosiła 56 osób, co stanowi najwięcej w gminie w liczbach bezwzględnych, z czego 27 nie miało pracy powyżej 12 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 11,2% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 8,9%. W Elgiszewie zamieszkiwało 21 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy i wskaźnik obrazujący udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 m-ce w ogóle bezrobotnych na tym obszarze dla sołectwa wynosił 37,5%, przy średniej dla Gminy 32,%.

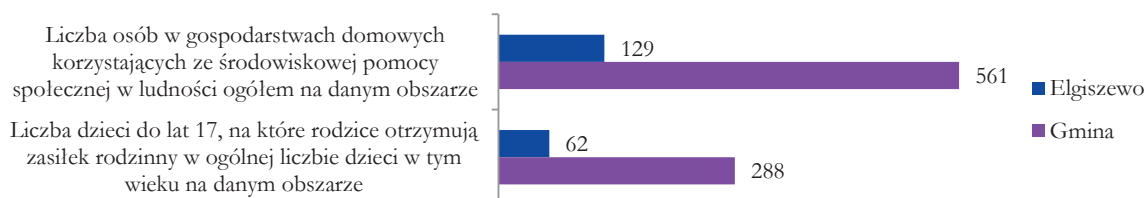
Wykres 12. Liczba bezrobotnych w Elgiszewie w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyń

W 2015 r. w Elgiszewie ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 129 osób (co również stanowi najwięcej w gminie w liczbach bezwzględnych). Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 16,8% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 13,8%. Równie niekorzystnie kształtował się udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny – wyniósł on dla sołectwa 36%, dla gminy kształtował się natomiast na poziomie 31,5%.

Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Elgiszewie w 2015 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ciechocin.

Elgiszewo należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Ciechocinie, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosił 57% i był niższy od średniej dla województwa – 62%.

Tabela 14. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkole rejonowej sołectwa Miliszewy z lat 2013-2015

Szkoła	2013	2014	2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Ciechocin	55%	51%	64%	57%
Województwo kujawsko-pomorskie	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy Ciechocin i OKE w Gdańsku.

Elgiszewo należy do rejonu obsługi Gimnazjum w Ciechocinie, w którym przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosiły z części humanistycznej 59%, z części matematyczno-przyrodniczej 50% i z części językowej 44%. Uczniowie osiągnęli lepsze średnie wyniki z części matematycznej w stosunku do województwa (49%) a wyniki z części humanistycznej był niewiele gorsze niż średnia wojewódzka (61%). Zdecydowanie najgorzej wypada znajomość języków obcych (średnia dla Kujawsko-Pomorskiego to 53%).

Na terenie miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich w Elgiszewie.

Zdjęcie 2. Koło Gospodyń Wiejskich w Elgiszewie

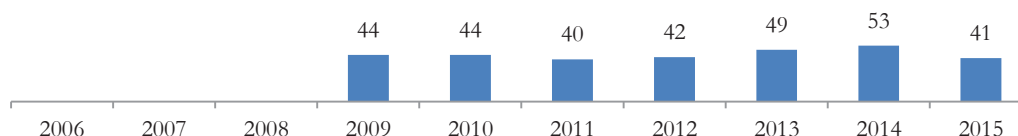


Źródło: www.ciechocin.pl.

Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa Elgiszewo liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 41. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 8,2 i był wyższy od średniej dla gminy (6,4).

Wykres 14. Liczba podmiotów gospodarczych w Elgiszewie w latach 2006-2015⁶



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Środowisko naturalne

Sołectwo Elgiszewo charakteryzują walory środowiska przyrodniczego, w którym największą powierzchnię zajmują lasy – 81,65 %, użytki rolne – 6,75 %, pozostałe grunty – 11,60%.

Położenie nad rzeką Drwęcą wiąże się z otoczeniem tego terenu szczególną ochroną przyrody. Całe sołectwo położone jest na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcą, sama rzeka stanowi rezerwat, a przyległe go niej tereny należą do Obszaru Natura 2000 jako obszary siedliskowe. Na terenie sołectwa można też znaleźć trzy pomniki przyrody, leżące jednak poza obszarem rewitalizacji. Dodatkowo na terenie sołectwa licznie występują użytki ekologiczne, jednak na obszarze do rewitalizacji znajduje się jedynie jedno torfowisko przy jeziorze Okonin (działka nr 279LP, 0,01 km²).

⁶ W GUS dane dla miejscowości statystycznych są dostępne dane dla lat 2009-2015.

Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane w postaci obecnie nieużytkowanych terenów, na których realizowano eksploatację kopalni. Tereny te są własnością prywatną. Właściciel planuje przeznaczyć te tereny na cele aktywizacji społecznej, jednakże działania te nie będą przeprowadzone do roku 2023, a więc w okresie obowiązywania niniejszego programu rewitalizacji.

Źródła zanieczyszczeń powietrza występujące na obszarze sołectwa to głównie emisje z palenisk wykorzystujących tradycyjne źródła energii. Zagrożeniem ekologicznym jest również stan techniczny oczyszczalni ścieków w Elgiszewie.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W miejscowości znajduje się świetlica wiejska. Jednak jej wielkość i wyposażenie nie są wystarczające do prowadzenia działań skierowanych na potrzeby rozwoju integralności społeczności lokalnej. **Świetlica wymaga modernizacji i doposażenia.** W Elgiszewie działa też Gminna Biblioteka Publiczna.

Ważnym obiektem jest również Przystań „Na pograniczu”, która łączy funkcje kulturowo-społeczne ze sportem i rekreacją. W tym miejscu można wypożyczyć kajak czy rozbić namiot, ale również jest to miejsce przystosowane do organizacji różnego rodzaju festynów i wydarzeń lokalnych. W okolicach znajduje się plac zabaw dla dzieci. W sołectwie brakuje jednak mniejszej infrastruktury sportowej np. zewnętrznej siłowni.

Pomimo długiej historii miejscowości na terenie sołectwa nie ma obiektów o dużej wartości zabytkowej. Najbardziej wartym uwagi miejscem jest ewangelicki cmentarz choleryczny w Elgiszewie, który w rzeczywistości jest zbiorową mogiłą mieszkańców wsi i okolic, zmarłych z powodu zarazy w około 1890 roku. Dodatkowo na terenie sołectwa można znaleźć dwie chaty drewniane z końca XIX wieku, leśniczówkę z początku XX wieku oraz sześć stanowisk archeologicznych nieekspozowanych w terenie, pochodzących z okresu halsztackiego i lateńskiego, wczesnego i późnego średniowiecza, okresu kultury pucharów lejkowatych.

Elgiszewo jest miejscowością zurbanizowaną, z terenami predysponowanymi do rozwoju funkcji:

- celu publicznego,
- mieszkaniowo-usługowych,
- rekreacyjno-mieszkaniowych,
- aktywizacji gospodarczej.

System komunikacyjny Elgiszewa składa się wyłącznie z sieci dróg kołowych. Występują tu drogi publiczne zaliczane do kategorii dróg wojewódzkich (DW 569), powiatowych (nr 2108C) i gminnych. Brak jest natomiast dróg zaliczanych do krajowych. Drogi gminne w przeważającej części posiadają nawierzchnie gruntowe, umocnione warstwą pospółki lub żwiru. **Drogi te wymagają przebudowy i modernizacji.**

W Elgiszewie ze względu na zwarty charakter zabudowy istnieje stosunkowo rozbudowana sieć wodociągowa, **która jednak wymaga modernizacji** oraz najlepiej na terenie gminy rozbudowana sieć kanalizacyjna. **Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej względem ogółu budynków danego obszaru wynosi w Elgiszewie 37,5%, podczas gdy w całej gminie to jedynie 13,2%. Oczyszczalnia ścieków w Elgiszewie wymaga modernizacji,** koniecznej z kilku powodów - przede wszystkim ze względu na stan techniczny. Ponadto do obiektu przyłączanych jest coraz więcej dużych podmiotów, m.in. znajdująca się nieopodal Osada Karbówko. Całkowity koszt modernizacji oczyszczalni ścieków to **798 848,04** tys. zł. Na terenie wsi Elgiszewo, podobnie jak na terenie całej gminy Ciechocin,

nie ma sieci instalacji gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu w butlach. **Mieszkańcy skarżą się również na słaby zasięg i niską jakość Internetu.**

Podsumowanie analizy wskaźnikowej

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla miejscowości	Wartość wskaźnika dla gminy
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	12,7%	15,3%
Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	19,6%	24,6%
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	11,2%	8,9%
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	5,4%	4,1%
Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	37,5%	32,0%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	16,8%	13,8%
Udział gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	14,7%	11,3%
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	36,0%	31,5%
Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia (wg I kryterium szczegółowego)	57%	62%*
Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	8,2	6,4

Legenda



Wartości wskaźnika korzystne w stosunku do średniej dla gminy

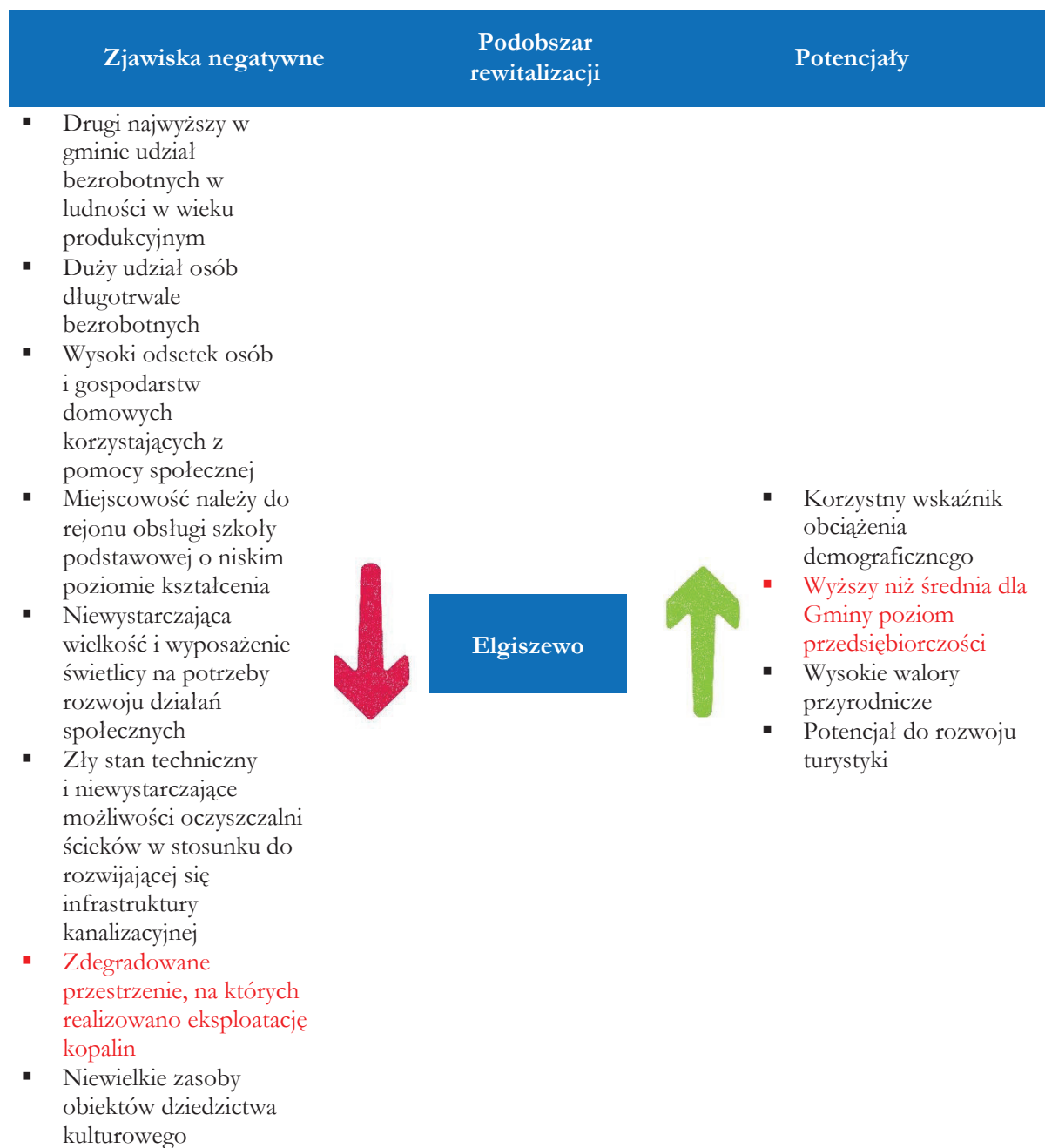


Wartości wskaźnika niekorzystne w stosunku do średniej dla gminy



Wartości wskaźnika dla gminy/*województwa

Schemat 6. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze sołectwa **Elgiszewo**



Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy gminy Ciechocin. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli sołectw Miliszewy i Elgiszewo (część). Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Problemy:

Na obszarze rewitalizacji (Miliszewy i Elgiszewo) zdiagnozowano liczne problemy społeczne, które wzajemnie się nawarstwiają. Najważniejsze z nich to wysoki poziom bezrobocia (w tym bezrobocia powyższej 12 miesięcy) oraz duże uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Poza tym na obszarze występują problemy pozaspołeczne takie jak: niski poziom przedsiębiorczości (Miliszewy), zły stan świetlic wiejskich, zły stan sieci wod-kan i oczyszczalni, zły stan dróg, niska jakość Internetu czy brak sieci gazowej (oba sołectwa).

Sposób rozwiązania:

Aby rozwiązać zidentyfikowane problemy społeczne oraz problemy występujące w pozostałych sferach, zaproponowano szereg działań skierowanych do mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Działania te to:

- a) Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (przede wszystkim bezrobotnych, w tym powyżej 12 miesięcy i korzystających z pomocy społecznej) poprzez: szkolenia zawodowe podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności i kompetencje zawodowe, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy,
- b) Rozbudzanie postaw przedsiębiorczych poprzez kursy/szkolenia/warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- c) Aktywizacja społeczna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zajęcia dla dzieci i młodzieży, dzięki którym poznają inne sposoby na życie niż korzystanie z pomocy społecznej, działania adresowane do dorosłych, ukierunkowane na budowanie poczucia własnej wartości).

Dla zrealizowania powyższych działań konieczne i niezbędne jest w każdym sołectwie przeprowadzenie inwestycji polegającej na remoncie i doposażeniu świetlic wiejskich, gdyż ich obecny stan w przypadku każdego sołectwa nie pozwala prowadzić tam działań społecznych.

Uzupełnieniem powyższych działań będą projekty infrastrukturalne polegające na przebudowie dróg, budowie sieci wodociągowej i przydomowych oczyszczalni ścieków czy modernizacji oczyszczalni ścieków w Elgiszewie.

Efekty:

W efekcie planowanych działań prognozuje się, że:

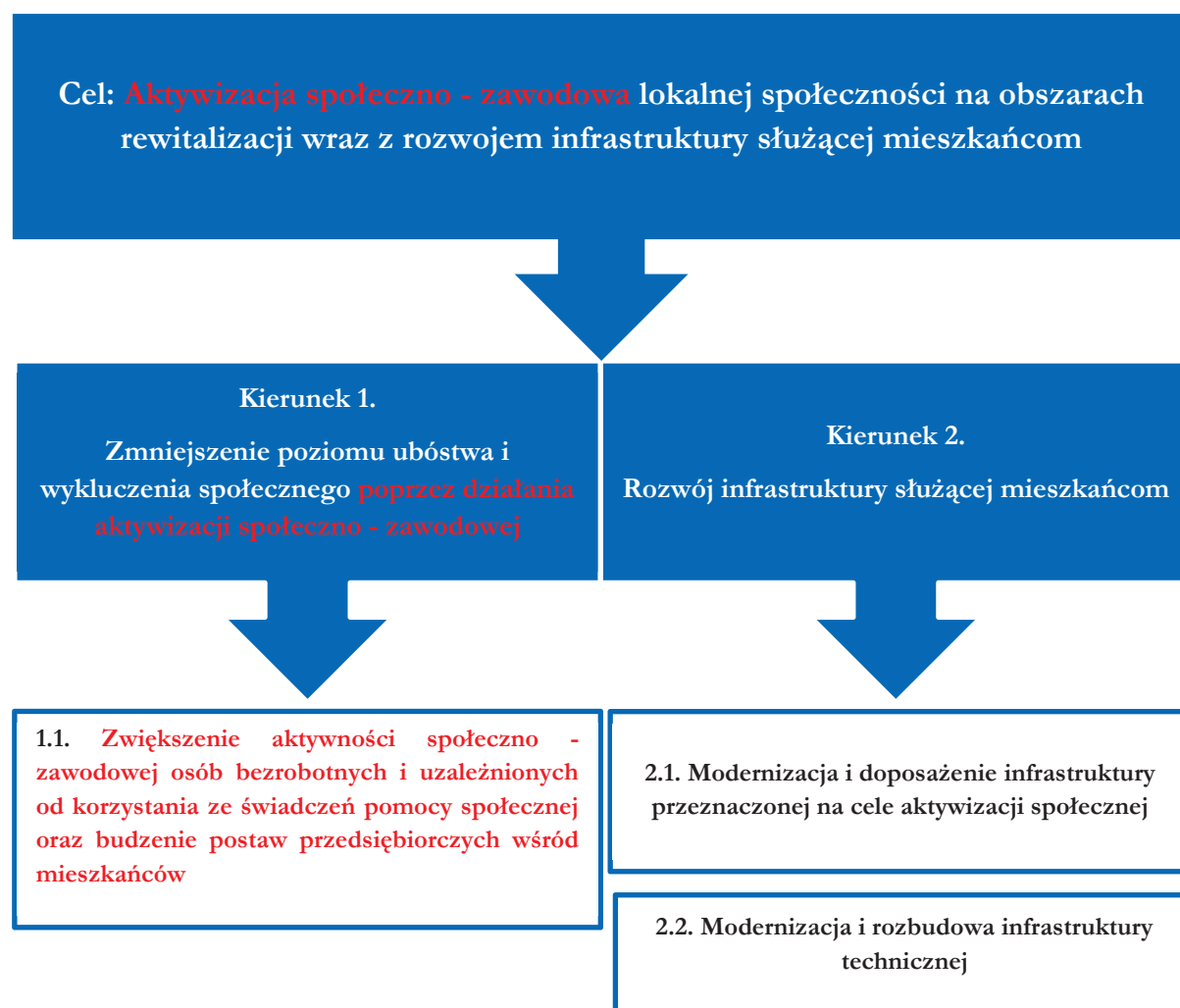
- a) Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia i uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej przejdą szkolenia, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy i znajdą zatrudnienie u lokalnych pracodawców. Tym samym na obszarach do rewitalizacji zmniejszeniu ulegnie poziom bezrobocia i korzystania z pomocy społecznej,
- b) Kursy/szkolenia/warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej zachęcą mieszkańców do zakładania własnej działalności i rozpoczęcia pracy na własny rachunek, tym samym poprawią poziom przedsiębiorczości,

- c) Ciekawa oferta zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej spowoduje ich aktywizację społeczną, będzie przeciwdziałała ich wykluczeniu, budziła poczucie przydatności w społeczeństwie i w efekcie spowoduje zaprzestanie korzystania z powyższych świadczeń.

Rozdział 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiąganie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim. Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiąganie założonych celów.

Schemat 7. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia



Źródło: Opracowanie własne

Powyższy cel został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r. Planowane wartości poszczególnych wskaźników do osiągnięcia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Wskaźniki dla celu rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Miliszewy		
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	9,6%	8,6%
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	4,3%	4,0%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	15,1%	12,5%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	2,6	3,3
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	50
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	1 827 m
Elgiszewo		
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	11,2%	9,2%
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	5,4%	4,4%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	16,8%	11,6%
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obszaru	0	100
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	608 m

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanym z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. Natomiast kolejna tabela zawiera zbiorczy opis tzw. uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja również pośrednio przyczyni się do osiągnięcia założonych efektów rewitalizacji.

Tabela 16. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji ⁷		Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu				Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji			
					Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty			
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczno - zawodowa lokalnej społeczności na obszarach rewitalizacji wraz z rozwojem infrastruktury służącej mieszkańcom												
Kierunek działań: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania aktywizacji społeczno - zawodowej												
1	Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz budzenie postaw przedsiębiorczych	1. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Miliszewy w Gminie Ciechocin Działanie 11.1 RPO	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechocinie	Aktywizacja społeczno - zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – projekt zostanie skierowany do osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy), uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach jego realizacji zostaną zorganizowane szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiednią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina				Świętlica wiejska w Miliszewach	150 000,00	Prognozowane produkty: Liczba zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50 osób Prognozowane rezultaty: Liczba zagrożonych ubóstwem lub	Listy obecności uczestników zajęć

⁷ 1 – Miliszewy, 2 – Elgiszewo.

⁸ S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T – techniczny.

Obszar rewitalizacji ⁷	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
			Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
	ch wśród mieszkańców			przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach ślusarz, spawacz. W związku z powyższym dla ww. grupy docelowej zostaną przeprowadzone szkolenia zawodowe w powyższym zakresie, których część teoretyczna będzie realizowana w świetlicy wiejskiej w Miliszewach. Szkolenia zakończą się praktyką w lokalnych zakładach pracy zlokalizowanych w Ciechocinie oraz Elgiszewie. Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ten zakres szkoleń zostanie w 100% zrealizowany w świetlicy wiejskiej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem			wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 3 osoby Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 30 osób	

Rozdział 8. Lista przedsiębiorstw rewitalizacyjnych

57

Projekt jest realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					społecznym z sytuacji kryzysowej. Dla osób wykluczonych społecznie ze względu na uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej (z powodów innych niż bezrobocie), w tym dla osób w wieku do lat 17, proponuje się szereg działań miękkich, skierowanych na podnoszenie aktywności społecznej, integrację i zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. Szczególny nacisk planuje się położyć na realizację działań o charakterze międzypokoleniowym, budzących więzi społeczne osób ze wszystkich grup wiekowych. Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultury lokalnej kultury i tradycji, w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości. Dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty fotograficzne, plastyczne, teatralne czy				

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
2	Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz budzenie postaw	2. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Elgiszewo w Gminie Ciechocin Działanie 11.1 RPO	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechocinie	taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców. Oferta skierowana do dorosłych osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczno-zawodową, czy też budowanie poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Aktywizacja społeczno - zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekt zostanie skierowany do osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy) oraz uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. W ramach jego realizacji zostaną zorganizowane szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiednią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina	Świetlica wiejska w Elgiszewie	150 000,00	Prognozowane produkty: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50 osób Prognozowane rezultaty: Liczba osób zagrożonych	Listy obecności uczestników w zajęciach

Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych 59

Projekt jest realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Obszar rewitalizacji ⁷	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
			Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
przedsiębiorczych wśród mieszkańców				przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach elektryk, operator wózków widłowych, opiekunka dziecięca, kasjer, kelner, pomoc kuchenna. W związku z powyższym dla ww. grupy docelowej zostaną przeprowadzone szkolenia zawodowe w powyższym zakresie, których część teoretyczna będzie realizowana w świetlicy wiejskiej w Elgiszewie. Szkolenia zakończą się praktyką w lokalnych zakładach pracy zlokalizowanych w Ciechocinie oraz Elgiszewie. Dla osób wykluczonych społecznie ze względu na uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej (z powodów innych niż bezrobocie), w tym dla osób w wieku do lat 17, proponuje się szereg działań miękkich, skierowanych na podnoszenie aktywności społecznej, integrację i zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. Szczególny nacisk planuje się położyć na realizację działań o charakterze międzypokoleniowym, budujących więzi społeczne osób ze wszystkich grup wiekowych.			ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 10 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 30 osób	

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji		
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty			
				Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia sportowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji, w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości. Dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców. Oferta skierowana do dorosłych osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, aktywizację społeczno-zawodową, czy też budowanie poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.							

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu				Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty

Kierunek działań: Rozwój infrastruktury służącej mieszkańcom

1	2.1. Modernizacja i doposażenie infrastruktury na cele aktywizacji społecznej	3. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Miliszewach na potrzeby aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców	T / P F	Gmina Ciechocin	Realizacja projektu będzie polegała na: - przeprowadzeniu drobnych prac modernizacyjnych (m.in. cyklinowanie podłogi i malowanie), dostosowujących budynek do prowadzenia w nim zajęć mających na celu aktywizację społeczno – zawodową mieszkańców - zakupie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć (m.in. ekran, rzutnik, laptop, telewizor, komputery do nauki, książki, regały, krzesła, stoły itp.) - zagospodarowaniu terenu wokół budynku komunalnego (przy boisku) tj. nasadzenie drzew i krzewów, klomby, ławeczki i ciągi komunikacyjne	Miliszewy (nr dz. 238)	450 000,00	- Liczba osób ze zrewitalizowanych obszarów – 50 osób - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.	Protokół odbioru końcowego
2	2.1. Modernizacja i doposażenie infrastruktury na cele aktywizacji społecznej	4. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz stworzenie siłowni zewnętrznej w Elgiszewie na potrzeby	T / P F	Gmina Ciechocin	Realizacja projektu będzie polegała na: - przeprowadzeniu drobnych prac remontowych, dostosowujących budynek do prowadzenia w nim zajęć mających na celu aktywizację społeczno – zawodową mieszkańców - zakupie wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć (m.in. ekran, rzutnik,	Elgiszewo dz. 79/1, 153/3	450 000,00	- Liczba osób ze zrewitalizowanych obszarów – 100 osób - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na	Protokół odbioru końcowego

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmerzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognostowane rezultaty	
2	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców	T	Gmina Cichocin	- laptop, telewizor, komputery do nauki, książki, regaly, krzesła, stoły itp.) - stworzeniu siłowni zewnętrznej do prowadzenia zajęć sportowych - Demontaż istniejącej pompy wraz z armaturą ma przepompowni ścieków - Zamulowanie istniejącego odpływu na piaskowniku oraz budowa nowego odpływu omijającego osadnik Imhoffa, ogólny remont budowlany obiektu piaskownika - Demontaż wyposażenia wewnętrznego i zewnętrznego osadnika Imhoffa - Wydzielenie komór na obiekcie stawu napowietrzanego - Utworzenie stawu stabilizacyjnego tlenowego - Utworzenie komory pomiarowej ścieków oczyszczonych	Elgiszewo	798 848 ,04	rewitalizowanych obszarach – 2 szt. (świetlica i siłownia zewnętrzna)	Protokół odbioru końcowego
		5. Przebudowanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Elgiszewie						Liczba przebudowanych oczyszczalni ścieków - 1	
1,2	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	6. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	T	Gmina Cichocin	Budowa 7 przydomowych oczyszczalni ścieków, w tym 2 w Elgiszewie i 2 w Miliszewach	Elgiszewo, Miliszewy	134 378 ,58	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków – 7 (w tym 4 na OR)	Protokół odbioru końcowego

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
2	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	7. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3)	T	Gmina Ciechocin	Przebudowa drogi gminnej o długości 285 m	Elgiszewo	93 344,86	Długość przebudowanych dróg gminnych – 285 m	Protokół odbioru końcowego
2	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	8. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3 i działki 323/11)	T	Gmina Ciechocin	Przebudowa drogi gminnej o długości 323 m	Elgiszewo	111 782,61	Długość przebudowanych dróg gminnych – 323	Protokół odbioru końcowego
1	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	9. Przebudowa drogi gminnej nr 110410C w miejscowości Morgowo i Miliszewy – cz. I	T	Gmina Ciechocin	Przebudowa drogi gminnej o długości 1254 m	Miliszewy, Morgowo	570 461,70	Długość przebudowanych dróg gminnych – 1254 m	Protokół odbioru końcowego

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	10. Przebudowa drogi gminnej nr 110410C w miejscowości Morgowo i Miliszewy – cz. II	T	Gmina Ciechocin	Przebudowa drogi gminnej o długości 573 m	Miliszewy , Morgowo	197 968 ,50	Długość przebudowanych dróg gminnych – 573 m	Protokół odbioru końcowego

⁷Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych listek projektowych.

Tabela 17. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁹	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁰	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
CEL REWITALIZACJI: Podniesienie poziomu życia, edukacji i aktywności lokalnej społeczności na obszarach rewitalizacji wraz z rozwojem infrastruktury służącej mieszkańcom			
Kierunek działań: 2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej			
2	1.	T	Budowa dwóch odcinków wodociągu w m. Elgiszewo do nowych siedlisk 170m i 13,5 m
1	2.	T	Budowa wodociągu do nieruchomości nr 61 w Miliszewach
1	3.	PF/T	Budowa boiska sportowego w Miliszewach

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych.

⁹ 1 – Miliszewy, 2 – Elgiszewo.

¹⁰ S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzennie-funkcjonalny, T – techniczny

Rozdział 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym oraz komplementarnością źródeł finansowania.

Koncepcja projektów zintegrowanych

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych są one jedynie niezbędną bazą umożliwiającą realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji (Miliszewy i Elgiszewo). Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. Ponadto projekty rewitalizacyjne będą komplementarne z działaniami społecznymi i kulturowymi realizowanymi cyklicznie przez Gminę Ciechocin oraz np. przez Koła Gospodyń Wiejskich, co pozytywnie wpłynie na zasięg i moc oddziaływania przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji.

Poniższa tabela przedstawia koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z projektami realizowanymi w ramach tych przedsięwzięć

Tabela 18. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Miliszewy	
Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
1. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Miliszewy w Gminie Ciechocin	2. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Miliszewach na potrzeby aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców
Uzasadnienie zintegrowania	
W Miliszewach w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne: a) bezrobocie – udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 9,6%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 8,9%, a stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym wyniósł na tym obszarze 4,3%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 4,1% b) niekorzystna sytuacja ekonomiczna mieszkańców – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 15,1%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 13,8%. Ponadto zdiagnozowano problemy w sferze pozaspołecznej w postaci: a) niskiego poziomu przedsiębiorczości – wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 2,6, przy średniej dla Gminy wynoszącej 6,4. b) Braku infrastruktury sportowo – rekreacyjnej c) Potrzeby modernizacji świetlicy wiejskiej, d) Potrzeby modernizacji infrastruktury drogowej, e) Potrzeby modernizacji stacji uzdatniania wody, f) Braku sieci kanalizacyjnej, g) Słabego zasięgu i niskiej jakości Internetu h) Braku sieci gazowej. Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom społecznym będącym główną przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Miliszew zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczno - zawodową mieszkańców sołectwa. Działania te będą realizowane w ramach projektu wiodącego, którym jest „Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Miliszewy w Gminie Ciechocin”. Projekt zostanie skierowany do osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych dłużej niż 12 miesięcy, uzależnionych od	

korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach realizacji tego projektu planuje się szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach ślusarz, spawacz.

W związku z powyższym dla ww. grupy docelowej zostaną przeprowadzone szkolenia zawodowe w powyższym zakresie, których część teoretyczna będzie realizowana w świetlicy wiejskiej w Miliszewach. Szkolenia zakończą się praktyką w lokalnych zakładach pracy zlokalizowanych w Ciechocinie oraz Elgiszewie.

W ramach projektu zakłada się także realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ten zakres szkoleń zostanie w 100% zrealizowany w świetlicy wiejskiej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy.

Ponadto dla osób uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej zaplanowano ofertę zajęć mających na celu aktywizację społeczną. Działania te skierowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych mają za zadanie pokazanie, że są inne, alternatywne sposoby na życie niż korzystanie z pomocy społecznej, że dzieci nie muszą powielać stereotypów rodziców, a dorośli powinni budować poczucie własnej wartości i spróbować zmienić sposób życia.

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z remontem i doposażeniem świetlicy wiejskiej w Miliszewach. Świetlica pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jej zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niej jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w niej działań społecznych jest praktycznie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekt społeczny, konieczny jest remont polegający na przeprowadzeniu drobnych prac modernizacyjnych (m.in. cyklinowanie podłogi i malowanie), dostosowujących budynek do prowadzenia w nim zajęć mających na celu aktywizację społeczno – zawodową mieszkańców, zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć (m.in. ekran, rzutnik, laptop, telewizor, komputery do nauki, książki, regały, krzesła, stoły itp.) oraz zagospodarowaniu terenu wokół budynku tj. nasadzenie drzew i krzewów, klomby, ławeczki i ciągi komunikacyjne, co będzie sprzyjało integracji mieszkańców biorących udział w projekcie miękkim.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie obu projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty rewitalizacji w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 30 osób,
- podjęcia aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia przez 10 osób,
- podjęcia zatrudnienia (w tym założenia własnej działalności gospodarczej) przez 3 osoby.

Odpowiedź na problem braku infrastruktury sportowo – rekreacyjnej będzie stanowił projekt

Potrzeba modernizacji infrastruktury drogowej zostanie zaspokojona poprzez realizację projektów „Przebudowa drogi gminnej nr 110410C w miejscowości Morgowo i Miliszewy – cz. I i II”. Odpowiedź na problem braku sieci kanalizacyjnej stanowią działania realizowane w ramach projektu „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków”.

Zadania w zakresie dostarczania mieszkańcom sygnału Internetu oraz gazu nie są zadaniami własnymi Gminy, dlatego w odniesieniu do problemów słabego zasięgu i niskiej jakości Internetu oraz braku sieci gazowej aktualnie nic nie wiadomo na temat podejmowania działań mających na celu rozwiązanie tych problemów.

Wszystkie wyżej opisane działania mają na celu wyprowadzenie obszaru sołectwa Miliszewy ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Elgiszewo

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
2. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Elgiszewo w Gminie Ciechocin	4. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz stworzenie siłowni zewnętrznej w Elgiszewie na potrzeby aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców
Uzasadnienie zintegrowania	
W Elgiszewie w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:	
a) bezrobocie – udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 11,2%, przy średniej dla	

Gminy wynoszącej 8,9%, a stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym wyniósł na tym obszarze 5,4%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 4,1%

- b) niekorzystna sytuacja ekonomiczna mieszkańców – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 16,8%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 13,8%.

Ponadto zdiagnozowano problemy w sferze pozaspołecznej w postaci:

- a) Potrzeby modernizacji świetlicy wiejskiej,
- b) Potrzeby modernizacji infrastruktury drogowej,
- c) Potrzeby modernizacji oczyszczalni ścieków i sieci wodociągowej,
- d) Słabego zasięgu i niskiej jakości Internetu,
- e) Braku sieci gazowej.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom społecznym będącym główną przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Elgiszewa zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczno - zawodową mieszkańców sołectwa. Działania te będą realizowane w ramach projektu wiodącego, którym jest „Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Elgiszewo w Gminie Ciechocin”.

Projekt zostanie skierowany do osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych dłużej niż 12 miesięcy, uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą.

W ramach realizacji tego projektu planuje się szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy. Gmina przeprowadziła rozeznanie wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy wyrazili zapotrzebowanie na pracowników w zawodach elektryk, operator wózków widłowych, opiekunka dziecięca, kasjer, kelner, pomoc kuchenna.

W związku z powyższym dla ww. grupy docelowej zostaną przeprowadzone szkolenia zawodowe w powyższym zakresie, których część teoretyczna będzie realizowana w świetlicy wiejskiej w Elgiszewie. Szkolenia zakończą się praktyką w lokalnych zakładach pracy zlokalizowanych w Ciechocinie oraz Elgiszewie.

Ponadto dla osób uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej zaplanowano ofertę zajęć mających na celu aktywizację społeczną. Działania te skierowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych mają za zadanie pokazać, że są inne, alternatywne sposoby na życie niż korzystanie z pomocy społecznej, że dzieci nie muszą powielać stereotypów rodziców, a dorośli powinni budować poczucie własnej wartości i spróbować zmienić sposób życia.

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana z remontem i doposażeniem świetlicy wiejskiej w Elgiszewie. Świetlica pełni rolę miejsca aktywizacji społecznej i spotkań mieszkańców. Jednak ze względu na jej zły stan techniczny i braki w wyposażeniu, korzystanie z niej jest bardzo ograniczone, a prowadzenie w niej działań społecznych jest praktycznie niemożliwe.

Dlatego aby móc realizować projekt społeczny, konieczny jest remont polegający na przeprowadzeniu drobnych prac remontowych, dostosowujących budynek do prowadzenia w nim zajęć mających na celu aktywizację społeczno – zawodową mieszkańców, zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia zajęć (m.in. ekran, rzutnik, laptop, telewizor, komputery do nauki, książki, regały, krzesła, stoły itp.) oraz stworzenie siłowni zewnętrznej do prowadzenia zajęć sportowych.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie obu projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty rewitalizacji w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 30 osób,
- podjęcia aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia przez 10 osób,
- podjęcia zatrudnienia (w tym założenia własnej działalności gospodarczej) przez 3 10 osób.

Potrzeba modernizacji infrastruktury drogowej zostanie zaspokojona poprzez realizację projektów „Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3)” oraz „Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3 i działki 323/11”, a potrzeby w zakresie konieczności modernizacji oczyszczalni ścieków i sieci wodociągowej zostaną zaspokojone w wyniku realizacji projektów „Przebudowanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Elgiszewie”, „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków” oraz „Budowa dwóch odcinków wodociągu w m. Elgiszewo do nowych siedlisk 170m i 13,5 m”.

Zadania w zakresie dostarczania mieszkańcom sygnału Internetu oraz gazu nie są zadaniami własnymi Gminy, dlatego w odniesieniu do problemów słabego zasięgu i niskiej jakości Internetu oraz braku sieci gazowej aktualnie nic nie wiadomo na temat podejmowania działań mających na celu rozwiązanie tych problemów.

Wszystkie wyżej opisane działania mają na celu wyprowadzenie obszaru sołectwa Elgiszewo ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji w sołectwach: Miliszewy i części sołectwa Elgiszewo wyznaczonej do rewitalizacji. Zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości, przedsiębiorcy i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą gminę. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnych, zarówno wewnątrz sołectwa, jak i na poziomie gminnym.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Nie zidentyfikowano przedsięwzięć/projektów poza Obszarem Rewitalizacji, które pozytywnie oddziaływałyby na ten obszar w sferze zdiagnozowanych problemów.

Komplementarność problemowa

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 stanowią wzajemne dopełnienie tematyczne tak, aby oddziaływały na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach: społecznym, przestrzenno-funkcyjnym i technicznym. Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy (a nie fragmentaryczny), a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 3.2. *Cele rewitalizacji i kierunki działań.*

Komplementarność problemową podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny w innych niż zaplanowane aspektach zapewni każdorazowa koordynacja tematyczna i organizacyjna działań administracji, biorąca pod uwagę zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych spowoduje wyeliminowanie lub złagodzenie konkretnych problemów, których występowanie zostało zdiagnozowane na terenie objętym rewitalizacją (w rozdziale 5), ale także przyczyni się do wzmocnienia występujących potencjałów. W tabelach 16 i 17 zostały wskazane poszczególne projekty rewitalizacyjne, które są odpowiedzią na problemy/potencjały zdiagnozowane na obszarze Miliszew i Elgiszewa.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 3.7. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych,

sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Ciechocin, w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 3.7. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Ciechocin, w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), środków rządowych (Ministerstwo Sportu i Turystyki – Program Otwarte Strefy Aktywności OSA), Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych (FOGR) oraz środków własnych gminy.

Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

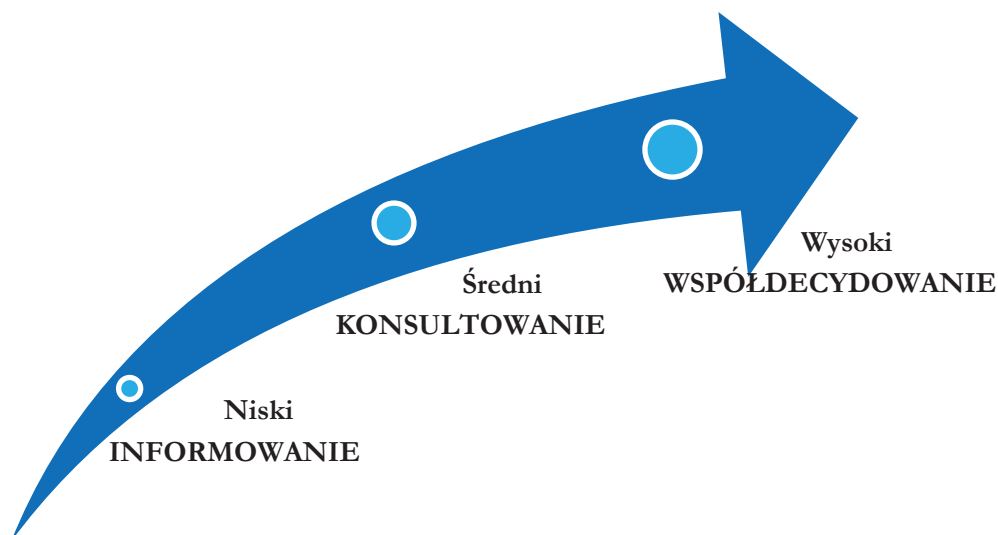
Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa w zakresie działań rewitalizacyjnych nie zachodzi ze względu na typ gminy – Gmina Ciechocin jest gminą wiejską. W perspektywie finansowej 2007-2013 działania rewitalizacyjne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego prowadzone były tylko dla gmin miejskich / miast powyżej 5 tys. mieszkańców.

Rozdział 10. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

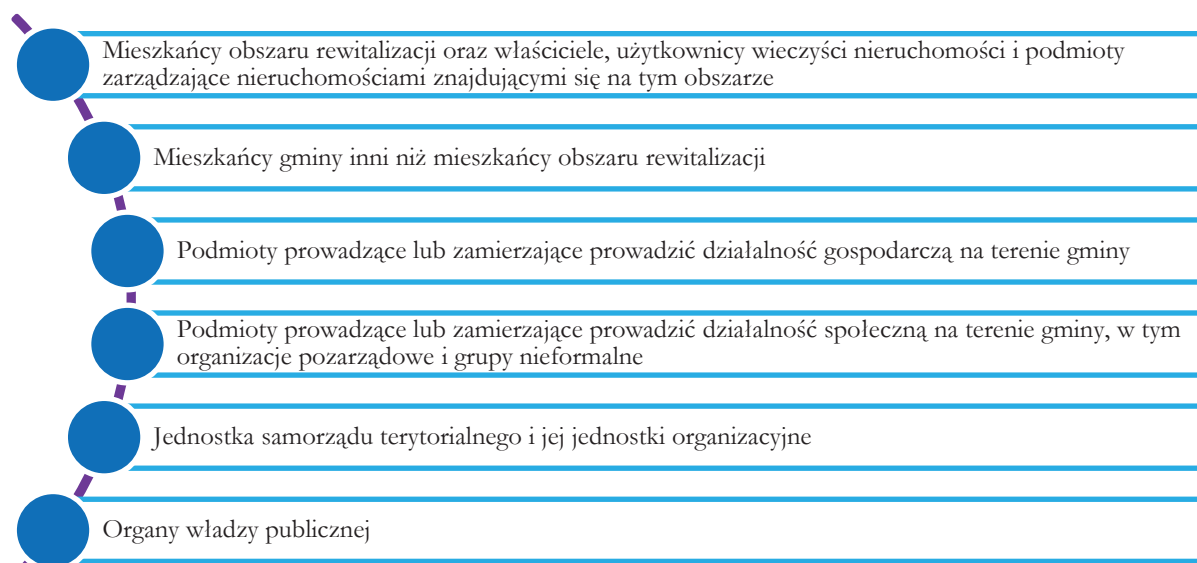
Schemat 8. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną



Źródło: Opracowanie własne

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji powinny zapewniać jak najszerszy i aktywny udział interesariuszy rewitalizacji na każdym etapie prac. Na etapie diagnozowania i programowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 był to **udział interesariuszy rewitalizacji w konsultacjach społecznych**, natomiast na etapie wdrażania i monitorowania przewidziany jest **udział interesariuszy w realizacji projektów rewitalizacyjnych** oraz, w miarę potrzeby, konsultacje społeczne na obszarach rewitalizowanych.

Schemat 9. Interesariusze rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne

Konsultacje społeczne, jako nieodłączny element procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji oraz przygotowania programu rewitalizacji, były prowadzone zgodnie z zasadami Kanonu Konsultacji Społecznych, przebiegając w duchu dialogu obywatelskiego, wzajemnego szacunku i poszanowania odmiennych racji (**dobra wiara**). Wszyscy interesariusze rewitalizacji zainteresowani tematyką rewitalizacji mogli wziąć udział w konsultacjach, np. poprzez uczestnictwo w spotkaniach i wyrażać swoje poglądy i zgłosić uwagi (**powszechność**). W trakcie konsultacji były prezentowane informacje o celach prowadzonych konsultacji, ich przebiegu, formach w jakich będą prowadzone, a informacje były powszechnie dostępne, np. poprzez stronę internetową gminy (**przejrzystość**). Podczas konsultacji był prowadzony dialog z interesariuszami, uwzględniający wyczerpujące odpowiedzi na pytania, wnioski i uwagi zgłaszane podczas spotkań konsultacyjnych (**responsywność**). Organizatorem i podmiotem prowadzącym proces konsultacji był Urząd Gminy Ciechocin przy udziale liderów lokalnej społeczności (**koordynacja**). Konsultacje prowadzono już na etapie diagnozowania, na którym przedstawiono wszystkie etapy prac nad programem, dzięki czemu-na etapie programowania sposób ich prowadzenia był zapowiedziany i jasno określony (**przewidywalność**). Ostateczny kształt dokumentu został wypracowany w toku konsultacji, podczas których zgłaszano różne uwagi i stanowiska; niniejszy program reprezentuje interes publiczny i dobro ogólne (**poszanowanie interesu ogólnego**).

10.1. Formy partycypacji społecznej na etapie diagnozowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Obwieszczeniem Wójt Gminy Ciechocin ogłosił rozpoczęcie konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, opublikowanym w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Ciechocin w dniu 20.06.2016 r. Informacja o konsultacjach została zamieszczona również na stronie internetowej gminy oraz na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach.

Konsultacje trwały 10 dni kalendarzowych, **od 20 czerwca 2016 r. do 30 czerwca 2016 r.**

Tabela 19. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Ankiety 	W trakcie konsultacji społecznych przeprowadzono ankietę dotyczącą OZ i OR. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych Gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań konsultacyjnych. Ankieta była dostępna od 20 czerwca 2016 r. do 30 czerwca 2016 r. na stronie internetowej gminy w zakładce „Program rewitalizacji Gminy Ciechocin” oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną lub dostarczyć bezpośrednio do Urzędu Gminy Ciechocin. W badaniu ankietowym wzięło udział łącznie 21 osób z miejscowości położonych na terenie Gminy Ciechocin.
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	W trakcie trwania konsultacji społecznych projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu i udostępnionej treści diagnozy za pomocą formularza konsultacji społecznych. Formularz uwag był dostępny na stronie internetowej gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną lub dostarczyć bezpośrednio do Urzędu Gminy.
Spotkania 	W dniu 28 czerwca 2016 r. w miejscowości Elgiszewo odbyło się spotkanie konsultacyjne dla interesariuszy rewitalizacji. W konsultacjach wzięło udział 36 osób. Podczas spotkań interesariusze zainteresowani procesem rewitalizacji zostali zapoznani z problematyką wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru przeznaczonego do rewitalizacji, a także mieli możliwość zaprezentowania swoich opinii i pomysłów oraz zgłoszenia uwag do omawianych dokumentów. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienia się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkania wyglądał następująco: • Powitanie uczestników spotkania, • Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, • Etapy prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, • Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie, • Omówienie kryzysowych zjawisk w sferze społecznej, kryzysowych zjawisk w pozostałych sferach, potencjałów i problemów, • Debata (omówiona poniżej), • Ankieta (omówiona powyżej), • Zapowiedź kolejnych konsultacji społecznych i pożegnanie uczestników.
Debaty	Debaty były jednym z elementów spotkania z mieszkańcami. Uczestnicy debaty

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
	starali się odpowiedzieć na następujące pytania: - Jakie są plusy i minusy zamieszkiwania w danej miejscowości – dobre i złe strony tego obszaru? - Jak dany obszar powinien wyglądać w przyszłości? - Jakie cele rozwojowe należy postawić? - Jakie przedsięwzięcia należy podjąć w ramach rewitalizacji aby osiągnąć cele i zrealizować wizję?

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 3. Informacje o konsultacjach społecznych na etapie diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz programowania

The screenshot shows the website of Gmina Ciechocin. The main navigation bar includes links for START, AKTUALNOŚCI, GMINA CIECHOCIN, VADEMECUM TURYSTY, GALERIA, and ARCHIWUM. The 'Aktualności' section is active, displaying a post titled 'Konsultacje społeczne'. The post content includes an invitation to participate in social consultations, details about the consultation process (online and offline), and a list of dates for the consultations. A calendar for November 2016 is also visible, showing dates 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30. The 'Wydarzenia' section lists events for November 2016, including football matches and a meeting with the Mayor. The 'Newsletter' section has a form to subscribe by email.

Źródło: www.ciechocin.pl

WÓJT GMINY
Ciechocin
woj. kujawsko-pomorskie

Zawieszono na tablicy ogłoszeń
(pieczęć jednostki)

Ciechocin, dnia 20.06.2016 r.

dnia 20.06.2016 r.

ZOŚ.062.1.2016

OBWIESZCZENIE
WÓJTA GMINY CIECHOCIN
z dnia 20 czerwca 2016 r.

Na podstawie „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, ogłaszam, co następuje:

W dniach od 20 czerwca 2016 r. do dnia 30 czerwca 2016 r. przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru do rewitalizacji w Gminie Ciechocin

- Przewidziano następujące formy konsultacji społecznych:
 - Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej poprzez formularz konsultacji. Wypełniony formularz będzie można dostarczyć:
 - bezpośrednio do Urzędu Gminy w Ciechocin (sekretariat pok. nr 8),
 - drogą elektroniczną na adres mailowy: ciechocin@ciechocin.pl
 - drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy, Ciechocin 172, 87-408 Ciechocin
 - Ankiety w formie elektronicznej zamieszczonej na stronie internetowej Urzędu Gminy Ciechocin.
 - Spotkanie konsultacyjne odbędzie się w dniu 28 czerwca 2016 r.:
 - w Elgiszewie w świetlicy wiejskiej o godz. 10.00
- Materiały tj. „Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ciechocin” oraz mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ankieta oraz formularz konsultacji będą dostępne od dnia 20 czerwca 2016 r.:
 - w siedzibie Urzędu Gminy w Ciechocinie,
 - na stronie internetowej gminy.
- Informacja o wynikach przeprowadzonych konsultacji zostanie zamieszczona niezwłocznie po zakończeniu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej gminy.

Zdjęto z tablicy ogłoszeń
(pieczęć jednostki)

WÓJT
mgr inż. Robert Jędruski

Źródło: www.ciechocin.bip.net.pl

10.2. Formy partycypacji społecznej na etapie programowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Konsultacje społeczne dotyczące projektu programu rewitalizacji zostały przeprowadzone w dniach **od 28 listopada do 8 grudnia 2016 r.** i poprzedzone obwieszczeniem Wójta Gminy Ciechocin, opublikowanym w Biuletynie Informacji Publicznej, publikacją na stronie www.ciechocin.pl oraz ogłoszeniami na tablicach ogłoszeń i osobistymi zaproszeniami sołtysów. W spotkaniach wzięło udział łącznie **20** mieszkańców gminy, głównie z obszarów wyznaczonych do rewitalizacji oraz przedstawiciele Gminy Ciechocin m.in. Wójt Gminy.

W trakcie konsultacji-wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian do projektu dokumentów, odbyły się również spotkania z mieszkańcami obszarów rewitalizacji celem przedstawienia wyników prac oraz ostatecznej listy projektów jakie zgłosili do zamieszczenia w programie. Odbyły się również dyskusje na temat wdrażania programu w gminie, sposobów zarządzania programem i form udziału interesariuszy w pracach nad jego realizacją.

Tabela 20. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania (do uzupełnienia po zakończeniu konsultacji)

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	W terminie od 28 listopada do 8 grudnia 2016 r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych. Formularz uwag był dostępny na stronie internetowej Gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej.
Spotkania 	Spotkania z mieszkańcami odbyły się dnia 6 grudnia 2016 r. w Elgiszewie (godz. 9.00) i Miliszewach (godz. 10.30). W spotkaniach wzięło udział po 10 osób w każdej miejscowości. Uczestnikom spotkania przedstawiona została treść projektu programu rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienia się do nich, na spotkaniu wykorzystana została wizualizacja w postaci prezentacji graficznej. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość zgłaszania podczas spotkania swoich uwag do dokumentu. W trakcie spotkania nie zgłoszono uwag.
Uwagi ustne 	Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Gminy, który miał obowiązek odpowiadania na uwagi i pytania w zakresie treści konsultowanych dokumentów. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi ustne.

Źródło: Opracowanie własne.

10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa www.ciechocin.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów.

Rozdział 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 21. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹¹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹²	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł							
									EFS	EFRR	Inne	Środki publiczne	Środki prywatne		
1	2019-2022	1. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Miliszewo w Gminie Ciechocin	S	1.1. Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz budzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechocinie	150 000,00	85	127 500,00	127 500,00	-	22 500,00	Budżet Gminy	-	11.1	-
2	2019-2022	2. Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców sołectwa Elgiszewo w Gminie Ciechocin	S	1.1. Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób bezrobotnych i uzależnionych od korzystania ze	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechocinie	150 000,00	85	127 500,00	127 500,00	-	22 500,00	Budżet Gminy	-	11.1	-

¹¹ 1 – Miliszewo, 2 – Elgiszewo

¹² S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹¹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹²	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne				
									EFS	EFRR	Inne					
				świadczeń pomocy społecznej oraz budzenie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców												
1	2018	3. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Miliszewach na potrzeby aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców	T/PF	2.1. Modernizacja i doposażenie infrastruktury przeznaczonej na cele aktywizacji społecznej	Gmina Ciechocin	450 000,00	85	382 500,00	-	382 500,00	67 500,00	Budżet Gminy	-	7.1.	-	1
2	2018	4. Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz stworzenie siłowni zewnętrznej w Elgiszewie na potrzeby aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców	T/PF	2.1. Modernizacja i doposażenie infrastruktury przeznaczonej na cele aktywizacji społecznej	Gmina Ciechocin	450 000,00	85	382 500,00	-	382 500,00	67 500,00	Budżet Gminy	-	7.1.	-	2
2	2017-2018	5. Przebudowanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Elgiszewie	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	798 848,04	63,63 k. kw.	413 257,73	-	-	413 257,73	PROW	385 590,31	-	-	-

Obszar rewitalizacji: (nr/nazwa) ¹¹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹²	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	EFRR	EFRR	Inne	Środki prywatne			
											Budżet Gminy				
1,2	2017-2018	6. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	134 378,58	63,63 % k.kw.	69 516,34	-	-	516,34 PROW 64 862,24 Budżet Gminy	-	-	-	-
2	2017	7. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3)	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	93 344,86	-	-	-	-	93 344,86 Budżet Gminy	-	-	-	-
2	2017	8. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Elgiszewo (część działki nr geod. 279/3 i działki 323/11)	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	111 782,61	-	-	-	-	111 782,61 Budżet Gminy	-	-	-	-
1	2017	9. Przebudowa drogi gminnej nr 110410C w miejscowości Morgowo i Miłiszewy – cz. I	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	570 461,70	15,16 %	86 500,00	-	-	86 500,00 FOGR 483 961,70 Budżet Gminy	-	-	-	-

Obszar rewitalizacji: (nr/nazwa) ¹¹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	T ¹ yp projektu ¹²	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	EFS	EFRR	Inne	Środki prywatne			
1	2017	10. Przebudowa drogi gminnej nr 110410C w miejscowości Morgowo i Miliszewy – cz. II	T	2.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej	Gmina Ciechocin	197 968,50	-	-	-	-	197 968,50 Budżet Gminy	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

Tabela 22. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹³	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁴	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
2	1	T	Budowa dwóch odcinków wodociągu w m. Elgiszewo do nowych siedlisk 170m i 13,5 m	30 000,00	-	-	30 000,00 Budżet Gminy	-
1	2	T	Budowa wodociągu do nieruchomości nr 61 w Miliszewach	50 000,00	-	-	50 000,00 Budżet Gminy	-
1	3	PF/T	Budowa boiska sportowego w Miliszewach	200 000,00	-	-	50 000,00 OSA 150 000,00 Budżet Gminy	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych.

¹³ 1 – Miliszewy, 2 – Elgiszewo.

¹⁴ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzennie-funkcjonalny, T - techniczny

Rozdział 12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

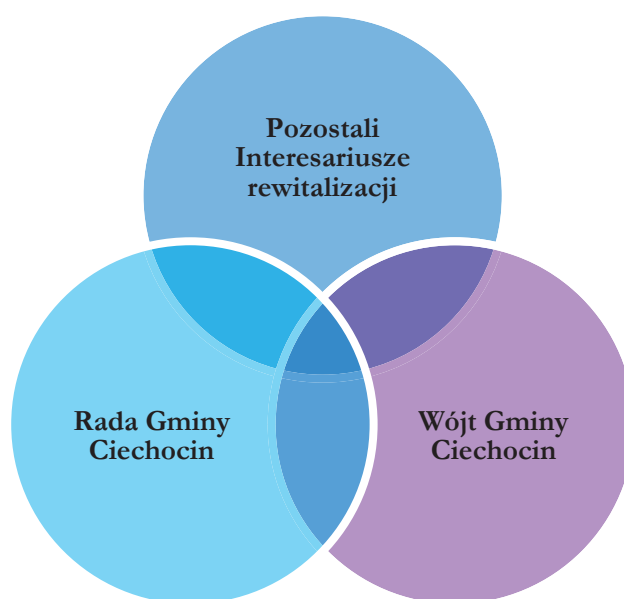
Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Po podjęciu uchwały przez Radę Gminy w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania celów programu.

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w rozdziale 10.

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Wójt Gminy, Rada Gminy i interesariusze rewitalizacji.

Schemat 10. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 23. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Ciechocin	- Koordinowanie całego procesu rewitalizacji, - Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, - Prowadzenie konsultacji społecznych,

	Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023.
Rada Gminy	- Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023, - Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023, - Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, - Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023, - Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.
Pozostali Interesariusze rewitalizacji	- Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań. - Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Źródło: Opracowanie własne

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji będzie Urząd Gminy Ciechocin, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Wójt Gminy Ciechocin wyznaczy pracownika (pracowników) odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Tabela 24. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Urząd Gminy Ciechocin – wyznaczony pracownik (pracownicy)	- Współpraca ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację programu, - Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, - Składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów, - Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, - Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, - Promocja programu, - Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania programu, - Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań, - Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu, - Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy w zakresie realizacji programu.

Źródło: Opracowanie własne

Wdrażanie lokalnego programu rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju Gminy Ciechocin, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

Schemat 11. System wdrażania programu rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w *rozdziale 10*) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. mieszkańców gminy, organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją

- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Poniższy schemat przedstawia instrumenty systemu informacji i promocji w powiązaniu z mechanizmami włączenia mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji.

Schemat 12. System informacji i promocji a partycypacja społeczna



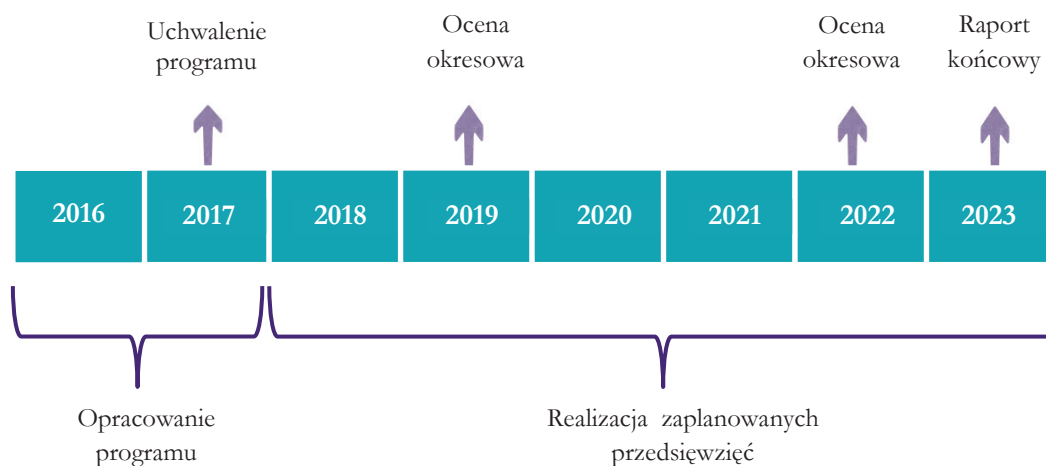
Źródło: Opracowanie własne

Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do

planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu. Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Schemat 13. Ramowy harmonogram realizacji programu



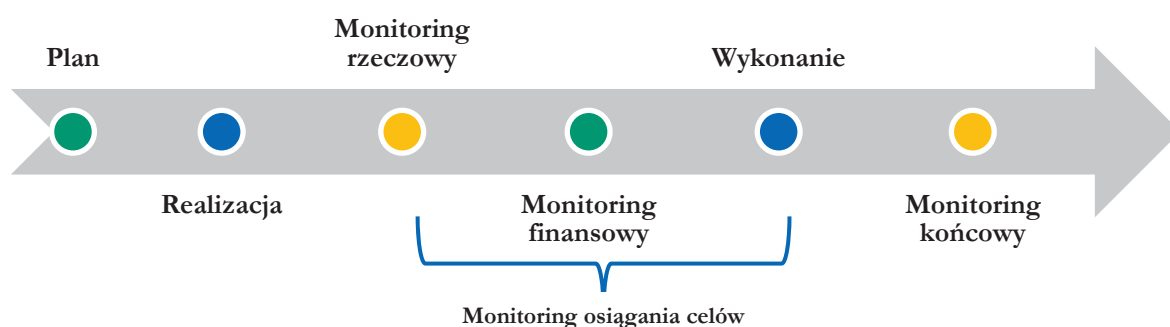
Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą **trzy** formy monitoringu: monitorowanie postępu prac, monitorowanie środków finansowych projektu **oraz monitorowanie osiągnięcia celów rewitalizacji**.

Schemat 14. Formy monitoringu



Źródło: Opracowanie własne

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągnięcia celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągnięte tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania..” raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie zawierające informacje o zmianie stanu kryzysowego, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji oraz porównanie ich z założonymi wartościami poszczególnych wskaźników, planowanych do osiągnięcia na koniec realizacji procesu rewitalizacji, określonych w niniejszym programie w rozdziale 7, w tabeli 15 „Wskaźniki dla celu rewitalizacji”.

Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu - Dobrzyniu oraz Komendy Powiatowej Policji w Golubiu - Dobrzyniu i Głównego Urzędu Statystycznego. Przygotowywane będą również dla IZ RPO sprawozdania kwartalne dotyczące osiąganych wskaźników produktu i rezultatu z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będzie wyznaczony pracownik Urzędu Gminy. Zadaniem tego pracownika będzie zdawanie Wójtowi Gminy corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować, o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycją ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu - Dobrzyniu oraz Komendy Powiatowej Policji w Golubiu - Dobrzyniu i Głównego Urzędu Statystycznego. W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych zmian w programie rewitalizacji. Propozycję zmian w programie rewitalizacji przygotowuje pracownik Urzędu Gminy w porozumieniu z Wójtem. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Gminy Ciechocin celem uchwalenia.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana programu nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony.

Rozdział 14. Wykaz niezbędnych opinii

14.1. Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko¹⁵ projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹⁶ projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ciechocin na lata 2016-2023 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

¹⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami.

¹⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami.

Spis tabel

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach Gminy Ciechocin z lat 2013-2015	18
Tabela 2. Korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	21
Tabela 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Ciechocin	24
Tabela 4. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Ciechocin	25
Tabela 5. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze w sołectwach położonych w północnej części Gminy Ciechocin	25
Tabela 6. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na danym obszarze	26
Tabela 7. Sołectwo Elgiszewo – negatywne zjawiska w innych sferach	27
Tabela 8. Sołectwo Miliszewy – negatywne zjawiska w innych sferach	28
Tabela 9. Sołectwo Morgowo – negatywne zjawiska w innych sferach	28
Tabela 10. Sołectwo Piotrkowo – negatywne zjawiska w innych sferach	29
Tabela 11. Powierzchnia i ludność Gminy Ciechocin objęta rewitalizacją	32
Tabela 12. Cel i kryteria wyboru celu	34
Tabela 13. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkole rejonowej sołectwa Miliszewy z lat 2013-2015	37
Tabela 14. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkole rejonowej sołectwa Miliszewy z lat 2013-2015	43
Tabela 15. Wskaźniki dla celu rewitalizacji	53
Tabela 16. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	56
Tabela 17. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	66
Tabela 18. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
Tabela 19. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania	76
Tabela 20. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania (do uzupełnienia po zakończeniu konsultacji)	79
Tabela 21. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	81
Tabela 22. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	85
Tabela 23. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji	87
Tabela 24. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji	88

Spis schematów

Schemat 1. Proces rewitalizacji	5
Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Ciechocin	7
Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	9
Schemat 4. Cel rewitalizacyjny dla wyznaczonych obszarów rewitalizacji Elgiszewo i Miliszewy	34
Schemat 5. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze sołectwa Miliszewy	41
Schemat 6. Kluczowe zjawiska negatywne i lokalne potencjały zdiagnozowane na obszarze sołectwa Elgiszewo	47
Schemat 7. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia	52

Schemat 8. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną	74
Schemat 9. Interesariusze rewitalizacji	75
Schemat 10. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji	87
Schemat 11. System wdrażania programu rewitalizacji	89
Schemat 12. System informacji i promocji a partycypacja społeczna	90
Schemat 13. Ramowy harmonogram realizacji programu	91
Schemat 14. Formy monitoringu	93

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności gminy Ciechocin w latach 2006-2015	16
Wykres 2. Liczba ludności w Gminie Ciechocin wg sołectw w 2015 r.	16
Wykres 3. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych w liczbie ludności w Gminie Ciechocin w latach 2006-2015	17
Wykres 4. Struktura bezrobocia w gminie Ciechocin w 2015 r.	17
Wykres 5. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną (2010-2015)	18
Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Ciechocin	20
Wykres 7. Struktura wiekowa ludności w Miliszewach w 2015 r.	36
Wykres 8. Liczba bezrobotnych we sołectwie Miliszewy w 2015 r.	37
Wykres 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w sołectwie Miliszewy w 2015 r.	37
Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarczych w Miliszewach w latach 2006-2015	38
Wykres 11. Struktura wiekowa ludności w Elgiszewie w 2015 r.	42
Wykres 12. Liczba bezrobotnych w Elgiszewie w 2015 r.	42
Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Elgiszewie w 2015 r.	43
Wykres 14. Liczba podmiotów gospodarczych w Elgiszewie w latach 2006-2015	44

Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy Ciechocin na tle powiatu golubsko-dobrzyńskiego	15
Mapa 1. Granice obszaru zdegradowanego w Gminie Ciechocin.	30
Mapa 3. Granice obszaru rewitalizacji w gminie Ciechocin.	33

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Zagroda we wsi Miliszewy	39
Zdjęcie 2. Koło Gospodyń Wiejskich w Elgiszewie	44
Zdjęcie 3. Informacje o konsultacjach społecznych na etapie diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz programowania	77